

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

Кафедра менеджменту і економіки спорту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
освітньою програмою «Менеджмент у спорті»

**на тему: «ВОЛОНТЕРСТВО У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ПІДГОТОВКОЮ ТА ПРОВЕДЕННЯМ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ»**

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Пивовар Ані Андріївни
Науковий керівник: Мічуда Ю.П.,
доктор наук з фізичного виховання
і спорту, професор
Рецензент: Семененко В. П.,
кандидат наук з фізичного виховання та
спорту, доцент

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 3 від 16.11.2021 р.)
Завідувач кафедри: Мічуда Ю. П.
доктор наук з фізичного виховання та
спорту, професор

ЗМІСТ

	Стор.
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СПОРТИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА.....	7
1.1. Волонтерство як феномен сучасного суспільства.....	7
1.2. Спонукальні мотиви участі у волонтерстві	11
1.3. Спорт як особлива сфера застосування волонтерства.....	14
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	22
2.1. Методи дослідження.....	22
2.2. Організація дослідження.....	25
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ВОЛОНТЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ЗМАГАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У СПОРТІ.....	27
3.1. Світовий досвід використання волонтерів під час проведення змагань	27
3.2. Сфери застосування професійних навичок волонтерів.....	32
3.3. Волонтерські програми.....	34
Висновки.....	35
РОЗДІЛ 4. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ	39
4.1. Законодавчі засади розвитку спортивного волонтерства.....	39
4.2. Успішні волонтерські програми в Україні	42
4.3. Перспективи розвитку спортивного волонтерства в Україні.....	49
Висновки.....	52
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	54
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	58
ДОДАТКИ.....	66

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

ЗМІ – засоби масової інформації

ІТ – інформаційні технології

МОК – Міжнародний олімпійський комітет

МОК Євро-2012 – місцевий організаційний комітет Євро-2012

УЄФА – Європейська федерація футбольних асоціацій

ВСТУП

Актуальність. Спортивні заходи змагання посідають особливе місце в системі спортивної діяльності. Вони важливі для розвитку спортсменів і є також вітриною спорту. Якщо програма змагань у країні слабка через їхню недостачу, неадекватної координації або поганого проведення, ні спортсмени, ні вид спорту в цілому розвиватися не будуть. Привабливі, добре організовані змагання допоможуть атлетам розкрити свій потенціал і створити позитивний суспільний імідж виду спорту.

Рядом міжнародних федерацій з видів спорту накопичений і узагальнений великий масив матеріалів, що стосується управління підготовкою й проведенням спортивних змагань різного рівня – від невеликих, що мають місцеве значення до найбільших континентальних і міжнародних. На цій основі підготовлені й видані відповідні методичні розробки, посібники, керівництва, які активно використовуються організаторами змагань [10; 18; 29; 52; 56]. Водночас, лише окремі дослідники акцентують увагу на розробці та впровадженні сучасних технологій управління діяльністю волонтерів під час підготовки та проведення спортивних змагань [27; 38]. Особливо це актуально для України, де спортивне волонтерство робить лише перші кроки у своєму розвитку.

Проблема полягає в тому, що на сучасному етапі в Україні існує протиріччя між потребами суспільства у розвитку волонтерського руху у спорті і недосконалістю нормативно-правових та організаційних засад державної політики з цього питання, з одного боку, та неврегульованістю об'єктно-суб'єктних відносин між спортивними організаціями і волонтерами – з іншого. Усунення вказаного протиріччя потребує відповідних наукових досліджень.

Взаємозв'язок роботи з планами НДР. Дослідження проведене в рамках теми 1.5 «Теоретичні та прикладні основи застосування комунікацій у

спортивному менеджменті» Плану НДР НУФВСУ на 2021-2025 роки, яка виконується на кафедрі менеджменту і економіки спорту.

Мета дослідження – узагальнити теорію та міжнародну практику застосування волонтерства під час проведення спортивних змагань.

Відповідно до мети розв'язувалися такі **завдання**:

1. Спираючись на аналіз спеціальної літератури визначити теоретичні основи волонтерської діяльності у спорті.
2. Визначити особливості та сфери застосування волонтерства у спорті.
3. Здійснити аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду організації діяльності волонтерів під час проведення спортивних змагань.
4. Визначити правові та організаційні передумови формування та розвитку волонтерського руху у сфері спорту в Україні.
5. Розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення волонтерства у сфері спорту в Україні.

Об'єктом дослідження є волонтерська діяльність в сфері сучасного спорту.

Предмет дослідження – волонтерська діяльність в процесі підготовки та проведення спортивних змагань.

Методи дослідження:

1. Аналіз спеціальної літератури та документів.
2. Системний аналіз.
3. Метод порівняння та співставлення.
4. Соціологічне опитування (анкетування).
5. Методи статистики.

Наукова новизна. Дотепер питання регулювання і розвитку волонтерського руху у спорті в Україні не піддані науковому аналізу, зокрема не вивчені його організаційно-управлінські та правові засади. У магістерській роботі здійснено науково-теоретичному обґрунтуванню подальшого

удосконалення практики управління волонтерським рухом у спорті з боку держави і спортивних організацій. Особливу увагу приділено теоретичному аналізу застосування волонтерської праці під час підготовки та проведення спортивних змагань.

Практична значущість. Робота містить вихідний матеріал, необхідний для організаційного забезпечення волонтерського руху в спорті, визначення механізмів залучення, збереження і стимулювання волонтерів, які задіяні під час проведення спортивних змагань. Це сприятиме оптимізації управління волонтерською діяльністю у вітчизняній спортивній практиці, а також підвищенню ефективності праці волонтерів. Матеріали проведеного дослідження можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці фахівців за напрямом підготовки «Спорт (менеджменті управління фізичним вихованням і спортом» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», а також за спеціальностями «Менеджмент та логістика у спорті» та «Менеджмент і маркетинг у спорті» освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр».

Структура роботи. Робота складається з вступу, чотирьох розділів, практичних рекомендацій, висновків, додатків, викладена на 77 сторінках. У роботі приведено 2 таблиці і 3 рисунки, використано 60 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СПОРТИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА

1.1. Волонтерство як феномен сучасного суспільства

Термін «волонтер» походить від французького слова *volontaire*, що означає – доброволець, добровільний помічник. У загальному розумінні волонтери – це люди, які цілком безоплатно працюють у сиротинцях, притулках для дітей, школах-інтернатах і будинках престарілих. Вони доглядають хворих і допомагають старшими людям поратися по господарству [11].

Волонтер – це передусім, добра, милосердна людина, яка володіє неабиякими комунікативними навичками і приваблює до себе людей, розуміє проблеми оточуючих та співчуває їм, має бажання безкорисливо допомогти вирішувати проблеми інших людей. До того ж, волонтер характеризується порядністю, уважністю, відповідальністю, відвертістю зі своїми клієнтами [5, 14]

“Волонтер – це стан душі” – так вважає С. В. Толстоухова – директор Українського державного центру соціальних служб для молоді [12].

На думку М.Дейчаківського, волонтери – “найактивніші представники різних груп населення, які бажають своєю працею та участю надати дійову підтримку в становленні демократії в Україні, зробити конкретний внесок у поліпшення становища маргінальних груп чи в розвиток соціальної і культурної сфери” [16].

Володимир Полтавець, керівник школи соціальної роботи НАУКМА, вважає, що “волонтери – це такі ж люди, як інші, але трохи кращі”[32].

А, на думку італійського соціолога Ново Дізіонаріо волонтер – “це громадянин, який вільно, а не для того, щоб продемонструвати свої моральні зобов’язання чи законні обов’язки керується ідеєю суспільної та приватної солідарності. Волонтер, одного разу показавши здатність виконувати свої

громадянські та власні обов'язки, надалі переходить в цілковите розпорядження суспільства, сприяє рішенню місцевих проблем надаючи пріоритет відвідуванню бідних та знедолених [26].”

Зараз волонтерство – потужний соціально-суспільний рух, спроможний прийняти на себе частину повноважень державних соціальних установ. Поняття “волонтер” і “волонтерство” є дуже широким.

В основу добровільності покладена здатність однієї людини безкорислива, у більшості випадків анонімно виконувати роботу на благо інших. Тобто, частину часу, енергії, знань, досвіду волонтер витрачає на виконання діяльності, яка приносить користь іншим людям чи суспільству в цілому. Однак, термін “волонтерство” означає передусім діяльність на основі добровільної волі.

На думку І.Д. Зверевої, волонтерський рух – це добродійна робота, яка здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот та суспільства в цілому. Людину, яка добровільно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги інвалідам, хворим особам та соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації, називають волонтером [11].

Волонтерський рух – це природно, і можливо він тільки у вільному, незалежному демократичному суспільстві. Служіння суспільству виховує громадянські почуття, а волонтерський рух, зокрема, є оптимальною умовою прояву альтруїзму гуманності для самореалізації та самовдосконалення людини будь-якого віку.

Волонтерський рух – це рух по наданню безкорисливої допомоги тим, хто її потребує. Під цим поняттям розуміють волонтерські дії, як на місцевому, так і на державному рівнях, і разом з цим, як двосторонні та міжнародні програми. Волонтери відіграють різносторонню роль в розвитку та добробуті країн. В рамках національних програм і програм ООН сприяють розвитку гуманітарної допомоги, технічного співробітництва, пропаганди прав людини, демократії та миру.

Волонтери не отримують матеріальної допомоги у вигляді заробітної плати, проте вони мають дещо інше – розвиток власних здібностей, моральне задоволення, відчуття власної необхідності тим , хто потребує допомоги, відчуття, що вони приносять користь, отримують нові знання. Скільки в світі волонтерів, стільки і мотивів безкоштовної роботи.

У сучасній Україні волонтерство набуває масового поширення. Символ волонтерів України – жовтий колір вбрання – означає тепло сонця, самовідданість і послідовність у бажанні зробити навколишній світ кращим.

Так, як більшість волонтерських угруповань виникає стихійно та бере участь у одноразових акціях, існує нагальна необхідність розробки системного підходу до залучення волонтерів, організації їх діяльності та підтримки розвитку волонтерського руху. Головну роль у зміцненні позиції добровольців та формування позитивного ставлення громадськості до їх діяльності відіграє впровадження системи навчання волонтерів [7] .

Сьогодні послуги волонтерів потрібні для розв’язання проблем у соціально-педагогічній, економічній, культурній сферах. Генеральна Асамблея ООН, приймаючи до уваги, рекомендації Економічної і Соціальної Ради, передані в резолюції 1997 / 44 від 22 липня 1997 року на 52 сесії прийняла:

- проголосити 2001 рік “Роком волонтерського руху”;
- закликати уряд держав, а також волонтерські організації, громадські, урядові та неурядові організації до співробітництва;
- намітити шляхи поліпшення роботи співробітництва та популяризації діяльності;
- Об’єднаній організації волонтерів розробити програму роботи [6].

Ініціатива проведення міжнародного Року волонтерів 2001 рік підтримувалась наростаючим прагненням людей запропонувати свої послуги в якості волонтерів. Для того, щоб здійснити цю мету необхідні визнання та допомогу волонтерській для посилення пропаганди цього виду діяльності.

Це потребує використання найкращої практичної роботи волонтерів для досягнення успішного результату.

Основні принципи волонтерського руху:

- визнають право на об'єднання за всіма чоловіками, жінками та дітьми, незалежно від їх расової належності, віросповідання, фізичних особливостей, соціального та матеріального становища;
- поважають гідність та культуру всіх людей;
- надають допомогу, безкоштовні послуги особисто або організовано – в дусі партнерства та братерства;
- визнають однакову важливість особистих та колективних потреб, сприяють колективній їх реалізації;
- ставлять перед собою мету перетворити волонтерство на елемент особистого розвитку, набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей шляхом стимулювання ініціативи та творчості людей, які при цьому мають можливість бути творцями а не користувачами;
- стимулює почуття відповідальності, заохочує сімейну, колективну, міжнародну солідарність [18].

Для того, щоб бути волонтером треба мати такі людські якості: любов до людей, доброта, милосердя, комунікабельність, вміння спілкуватись, розуміння проблем іншої людини, співчуття, терпіння порядність уважність бажання допомагати вирішенню проблеми, безкорисливість, відвертість, відповідальність, відкритість, привабливість. Навички необхідні волонтеру: комунікабельність, грамотність, ерудиція, розуміння проблеми іншої людини, любов до людей, доброта, вміння вислухати, організаторські здібності, мобільність, наполегливість.[9]

Волонтерська діяльність – це шлях самопізнання і самоперевірки. Тому в добровільній роботі беруть участь різні категорії волонтерів. Першим кроком у роботі з волонтером – співбесіда, під час якої з'ясовується: 1) як людина знайшла організацію; 2) чому її зацікавила дана робота; 3) де вона зараз працює і де працювала раніше; 4) яка в неї освіта і досвід – це допоможе підібрати відповідну роботу для неї; 5) необхідно дізнатися, чим би людина хотіла займатися, скільки часу майбутній волонтер може витратити на роботу в

організації; 6) чи немає обмежень зі здоров'ям; 7) важливо зрозуміти збирається людина весь час працювати волонтером чи прийшла з метою отримати оплачувану посаду. В останньому випадку краще чесно розповісти про перспективи; 8) чи є наявний досвід роботи волонтером, де; 9) а також треба дізнатися у майбутнього волонтера чому він пішов із попередньої організації [22].

Відповідно до віку, соціальної ролі і соціального статусу можна виявити наступні групи добровільних помічників:

1. діти та підлітки;
2. волонтери – фахівці;
3. спонсори;
4. чиновники;
5. клієнти;
6. члени організації;
7. студенти;
8. батьки [15].

Отже, потенційно волонтером може бути людина, будь-якої статі і віку, з будь-якою освітою чи без неї, яка спроможна відчувати означені потреби інших людей і на добровільних засадах допомагати їм.

Кожний волонтер має право:

- бути уважно вислуханим і направленим на виконання задач відповідно до результатів інтерв'ю;
- пройти навчання і супровід наставником, яке дасть волонтеру можливість добре справлятися з роботою;
- одержувати визнання заслуг значущим для волонтера чином;
- брати участь в плануванні і оцінці програми, в якій волонтер бере участь;
- бути визнаним унікальної індивідуальної, цінною особою.

Волонтерська діяльність ґрунтується на таких основоположних засадах:

- добровільність та доброчинність;

- законність;
- гуманність та гідність;
- спільність інтересів і рівність прав її учасників;
- гласність;
- відповідальність;
- конфіденційність [38].

Фахівцями визначено десять заповідей роботи з волонтером, давно відкритих людьми, які в різний час з успіхом створювали добровільні організації. Ці заповіді “працюють” і в Америці, і в Англії, і в Росії. Якщо їх дотримуватися, є надія, що не загубиться унікальний людських потенціал добродійної організації і навпаки з’явиться багато нових друзів:

1) плануючи реалізацію проєктів, передусім доцільно визначити, де можуть бути корисними волонтери, а потім добирати відповідних людей;

2) залучаючи до роботи волонтера, необхідно врахувати його інтереси, бажання, можливості, в тому числі можливості тимчасового навантаження, місце проживання, фізичні можливості, освіта;

3) не слід вважати, що волонтери мають виконувати тільки “чорну” роботу, а всю кваліфіковану мають здійснювати оплачувані фахівці, як здебільшого буває в організаціях, створених професіоналами в окремих галузях. По-перше, можна знайти волонтерів-професіоналів у різних сферах; по-друге, слід пам’ятати, що волонтерів можна і потрібно навчати з метою підвищення їх загального і професійного рівня;

4) не слід набирати волонтерів заради волонтерів, а тільки керуватися потребою. Але коли людина сама приходить до вас, без вашого запрошення поставтеся до неї, так щоб не відштовхнути, навіть якщо на даному етапі в ній немає потреби. Волонтер тим часом може підготуватися до роботи, або виконувати окремі доручення. Крім того, завжди знайдеться варіант, за яким навіть відмовившись від його послуг ви збережете його на майбутнє;

5) пояснити новій людині, за яким принципом працює лана організація, чого ви прагнете, хто за що відповідає;

б) чітко формулювати обов'язки і відповідальність самого волонтера, вимоги до нього. Причому, слід роз'яснити не лише характер роботи, але й те, які функції потрібно буде виконувати, якщо людина до цього не займалася такою справою;

7) варто ставитися до волонтера, як до колеги;

8) потрібно дякувати, захохувати до успіхів;

9) забезпечити волонтеру можливість росту в організації, набуття досвіду різного характеру;

10) враховувати думку волонтера при вирішенні різних питань або проблем в організації [11].

Отже, можна зробити висновок, що одним із важливих наслідків розбудови громадянського суспільства в Україні, став активний розвиток відносно нового для країни соціального явища – волонтерського руху. Звичайно, професійна кваліфікація волонтерів сьогодні ще досить низька, проте вони володіють якостями та здібностями, якими не завжди володіє фахівець тієї чи іншої суспільної організації. [12].

Волонтерська діяльність – це шлях самопізнання і самоперевірки. Тому в добровільній роботі беруть участь різні категорії волонтерів, людина будь-якого віку і статі, з будь-якою освітою яка спроможна відчувати означені потреби інших людей і на добровільних засадах допомагати їм, але професійно.

1.2. Спонукальні мотиви участі у волонтерстві

Волонтерство так само варто розглядати з позицій інтересу, що спонукує людину до діяльності. Не заглиблюючись в мотивацію волонтерства, спробуємо провести аналогію між меценатом і волонтером або спонсором і волонтером. Це представляється важливим з погляду пошуку підходів до залучення і стимулювання волонтерів.

Тут можна говорити як про економічний, так і про особистісно-соціальний інтерес. До сфери економічних інтересів можна віднести всі блага, що може придбати волонтер у процесі і по закінченні своєї діяльності: наприклад,

спортивний одяг і взуття, яким часто забезпечують волонтерів значних заходів; безплатний проїзд і харчування; відвідування престижних видовищ і зборів; право безкоштовного користування послугами організації і т.п. Ця група інтересів трохи перегукується зі сферою інтересів спонсора. До сфери особистісно-соціального інтересу можна віднести самореалізацію, визнання волонтера, його приналежність до певної соціальної групи, спілкування, дружбу, корисність та ін. Ця сфера інтересів, у свою чергу, перегукується з інтересами мецената. Однак обидві ці сфери ніяк не торкаються сфери, що має тут місце, професійного інтересу волонтера. Мабуть, ця сфера інтересів є особливою категорією мотивів волонтера, не тільки через свою винятковість, але і по ступені значимості при пошуку шляхів залучення і стимулювання волонтерів. Ця сфера інтересів припускає закладання деякої бази для майбутньої кар'єри людини, а тому є подібною до інтересів інвестора. Інвестуючи свою працю, час і уміння, волонтер розраховує на: придбання певного досвіду, навичок і знань; визначення своєї ніші в подальшій трудовій діяльності; налагодження контактів у сфері, у якій передбачається подальша діяльність; забезпечення вільного доступу до інформаційних джерел і матеріалів (новим технологіям, науково-дослідним розробкам та ін.); одержання підтримки з боку державних органів влади, некомерційних організацій і т.д.; одержання рекомендацій; запис у трудовій книжці і т.д.

Виходячи з визначення кар'єри – 1) успішне просування в якій-небудь області діяльності; 2) рід занять, професія – можна стверджувати, що волонтерство є початком кар'єри або її етапу [33]. Можливо, перспективні пріоритети в мотивації волонтерства лежать саме в цій сфері інтересів людини.

Волонтерство – діяльність, настільки ж вигідна для людей, які потребують допомоги, як і для самих волонтерів, тому що волонтерство – це спосіб: навчитися будувати соціальні відносини, застосовувати на практиці свої моральні й професійні принципи, одержати нові знання та навички, знайти підтримку й друзів, відчутти себе здатним щось зробити, відчутти себе потрібним і корисним, випробувувати себе у тій чи іншій справі, реалізувати свою

майстерність, отримати визнання і певний статус, відчутти себе причетним до товариства і т.д.

Мотиви, по яких люди можуть надати допомогу, різні: або вони в такому ступені розділяють певні ідеї, що готові пожертвувати для них своїм особистим часом, або в них багато часу, й вони просто хочуть познайомитися із цікавими людьми, або сподіваються на які-небудь блага в майбутньому (одержання роботи, призначення на яку-небудь посаду і т.ін.).

Нарешті, волонтери можуть просто хотіти дещо різноманітити рутинний хід свого життя й розраховують на одержання морального задоволення. Ці очікування повинні враховуватися й, у міру можливості, виконуватися.

Фахівці визначають волонтерство як засіб самовдосконалення людини. Вони, зокрема, наводять такі позитивні моменти, які може отримати для себе волонтер:

1. *Підвищення самооцінки.* Беручи участь в соціальних проектах, волонтер робить світ довкола нас, хай небагато, але прекраснішим. Він усвідомлює, що дарував добро, тому його ставлення до себе і до інших змінюється на краще.
2. *Кар'єрне зростання.* Це лише спочатку волонтер бере участь в невеликих акціях в своєму місті. У міру отримання досвіду у нього з'являється реальна можливість попрацювати на різних спортивних змаганнях і форумах в регіоні, в країні, а потім і за кордоном.
3. *Можливість подорожувати.* Волонтер - це спосіб життя. Занурившись в цей світ, людина починає сама шукати цікаві проекти. На спортивні заходи міжнародного рівня – Олімпійські ігри, Всесвітні студентські ігри, чемпіонати з різних видів спорту, – як правило, залучають волонтерів зі всього світу. Їх забезпечують житлом, харчуванням і формою.
4. *Вдосконалення знання англійської мови.* Багато проектів, в яких задіяні волонтери, проходять за участю гостей з інших країн. Спілкування

відбувається англійською мовою. Отже волонтерство – кращий спосіб опанувати іноземну мову досконало.

5. *Перевага при прийомі на роботу.* Найперше, на що дивляться працедавці, це резюме. Як правило, в нім окрім освіти і досвіду роботи мають бути відображені захоплення людини і її участь в суспільному житті. У більшості серйозних компаній, що працюють по міжнародних стандартах, досвід волонтера мало не обов'язкова умова при прийомі на роботу.
6. *Додатковий шанс на здобуття грантів.* Можливість отримати грант або стипендію при навчанні за кордоном у волонтерів вища, ніж у інших претендентів.
7. *Отримання нових друзів.* Волонтерами стають яскраві і талановиті люди різних віків, національностей, занять і захоплень. Всі вони з різних міст, країн і навіть з інших континентів. Їх об'єднують не лише загальна справа, але і міцна дружба [43].

1.3. Спорт як особлива сфера застосування волонтерства

Спортивне волонтерство – такий вид волонтерства, у якому добровольці допомагають в організації спортивних змагань та інших проектів у спорті.

У кожного заходу існують загальні вимоги до всіх волонтерів і, найчастіше, проводиться конкурсний відбір. Залежно від серйозності заходу і роботи на нім до волонтерів можуть пред'являти різні вимоги. Необхідні особисті якості, навички, знання заздалегідь прописуються до кожної вакансії. Напрями, в яких можуть бути задіяні волонтери: взаємодія з комітетами, лінгвістичні послуги, робота з гостями, що прибувають, робота, пов'язана з проведенням церемоній, протокольна робота, допомога в організації живлення, транспортного повідомлення, в проведенні перевірок на допінг, технічна підтримка, допомога пресс-центрам, обслуговування заходів і т.ін.

Завдань, які можуть виконувати спортивні волонтери дуже багато. Наприклад, це може бути зустріч, супровід гостей, переведення, консультації, ведення екскурсій, записів, інформування по самих різних питаннях, як в

усному, так і письмовому вигляді. Про роль спортивного волонтера влучно сказав один із російських волонтерів Ігор Олімпіади та Паралімпіади у Лондоні – Михайло: «Волонтер по суті – це і є людина на побігеньках, але цей вираз не обов'язково розуміти в значенні «паж-лакей». Перш за все, волонтер – це людина, що робить свій внесок до якоїсь справи, і йому подобається те, чим він займається. Коли було закриття Паралімпіади, кожен, хто виголошував урочисті промови, як мінімум по два рази подякував саме волонтерів, а точніше гейммейкерів. Вже само назва пояснює, що ти не просто волонтер, а людина, яких робить ігри [40].

Спортивне волонтерство дозволяє набути унікального досвіду, підняти свій рівень володіння розмовною іноземною мовою, безкоштовно відвідати спортивні ігри світового значення, побачити або навіть супроводжувати важливих учасників або гостей.

1.3.1. Волонтерство під час підготовки та проведення спортивних змагань. Спортивні змагання, насамперед великі міжнародні (Олімпійські ігри, чемпіонати світу та континентів) займають особливе місце в системі спортивної діяльності. Вони важливі для розвитку спортсменів і є також вітриною спорту. Привабливі, добре організовані змагання допоможуть атлетам розкрити свій потенціал і створити позитивний суспільний імідж виду спорту. Важливим завданням і обов'язком організаційного комітету є кадрове забезпечення проведення змагання. Це передбачає залучення як необхідної кількості фахівців-професіоналів, так і значної кількості волонтерів.

Волонтери здатні відіграти одну із вирішальних ролей в організації змагань, виконуючи низку важливих організаційних функцій. Наприклад, під час проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор волонтери надають підтримку організаційним комітетам за такими напрямками:

1. Взаємодія з Національними олімпійськими і паралімпійськими комітетами;
2. Лінгвістичні послуги;
3. Прибуття та від'їзди;

4. Церемонії;
5. Протокол;
6. Управління Олімпійським селом;
7. Послуги з організації харчування;
8. Розміщення;
9. Медичне обслуговування;
10. Антидопінг;
11. Технології;
12. Робота преси;
13. Транспорт;
14. Акредитація;
15. Обслуговування заходів на Олімпійських іграх;
16. Обслуговування заходів на Паралімпійських Іграх;
17. Сервіси Олімпійської і Паралімпійської сім'ї [10].

Діяльність у рамках кожного з цих напрямів передбачає виконання низки складних завдань що вимагає від волонтерів різноманітних знань та навичок. Наприклад, обслуговуючи напрям діяльності «Прибуття та від'їзди», волонтери мають виконувати такі завдання:

- зустрічі і проводи учасників і гостей Ігор в аеропорту (на залізничних та автовокзалах);
- управління потоками гостей Ігор, що прибувають і від'їжджаючих;
- вирішення оперативних питань, що виникають у гостей Ігор, що прибувають (від'їжджають);
- робота на інформаційних стійках в аеропорту (на залізничних та автовокзалах) (спілкування з гостями – надання інформації, виходячи з їх запиту);
- допомога в організації обслуговування гостей і спортсменів в аеропорту (на залізничних та автовокзалах).

Відповідними є і вимоги до волонтерів, серед яких:

- приваблива зовнішність;
- хороший рівень володіння англійською мовою (знання інших мов заохочується);
- знання етикету;
- дружелюбність, бажання сприяти, комунікабельність і проактивність;
- здатність приймати рішення, готовність працювати наднормово і в напружених умовах;
- здатність налагоджувати міжкультурні зв'язки, повагу до інших національностей, культур, мов, інших особливостей;
- гнучкість;
- уміння працювати в команді;
- готовність і уміння працювати з людьми з інвалідністю [1].

1.3.2. Волонтерство під час підготовки й проведення масових спортивних заходів та проєктів. Прикладом такого виду волонтерства може бути Проєкт "Молоді футбольні волонтери", який реалізується в Автономній Республіці Крим. Він був офіційно розроблений в рамках і за підтримки Державного соціального проєкту «Давай разом», координованої Міністерством освіти і науки, молоді і спорту України, який упроваджується державними установами, неурядовими організаціями і агентствами ООН.

Проєкт «Давай разом» був офіційно запущений в травні 2011 року в рамках підготовки до чемпіонату Європи по футболу 2012, з метою використання цього заходу як зручної можливості для поширення позитивних практик, пов'язаних із здоровим способом життя.

Вживана в проєкті методика «розвиток молоді за допомогою футболу» поєднує футбольні тренування з навчанням життєвим навикам (профілактика ВІЧ/СНІД, гендерна рівність і запобігання насильству). Методика включає два основні напрями: поліпшення здоров'я молоді і участь молоді в суспільному житті.

Найвні форми інформування населення про ВІЧ/СНІД В Україні, включаючи рекламу на радіо і телебаченні, інформаційно-просвітницькі кампанії, не досягають належного ефекту. Соціальна реклама повинна йти поряд з систематичною роботою безпосередньо з молоддю, особливо в сільській місцевості. З цією метою, робота із запобігання ВІЧ/СНІДУ буде тісно інтегрована в тренування і матчі у вигляді коротких інтерактивних семінарів в рамках проекту.

З метою сприяння молодіжному розвитку і розвитку громад, буде надана підтримка в плануванні і реалізації молодіжних волонтерських проектів та ініціатив на місцевому рівні. Також, в кожному селі, що бере участь в проекті, волонтери ООН, допомагатимуть школам, футбольним командам, молодіжним центрам в розширенні вже існуючих проектів і програм з метою залучення великої кількості молоді (12 – 20 років).

Проект передбачає роботу у трьох напрямках:

1) просування «розвитку молоді за допомогою футболу»:

- навчальні тренінги для команди фахівців;
- технічна і матеріальна підтримка фахівцям;
- організація регіональних футбольних змагань;

2) розширення можливостей молоді для участі в розвитку громад в рамках ЦРТ:

- покращення навичок фахівців і молодих лідерів (тренінги);
- сприяння реалізації молодіжних соціальних проектів в рамках ЦРТ;

3) сприяння в зміцненні прав і участі молодих людей в ухваленні рішень:

- інформаційні семінари для місцевих установ і лідерів для просування участі молоді в плануванні і реалізації місцевої політики розвитку [39].

Висновки до розділу 1

Аналізуючи сучасну спеціальну літературу, можна визначити, що волонтерство: це добровільний вибір, що виявляє особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина у житті людських спільнот; сприяє покращення якості життя, особистому росту та поглибленню відчуття солідарності; сприяє

реалізації основних людських потреб заради справедливості та миру у суспільстві; сприяє більш збалансованому економічному та соціальному розвитку, а також створенню нових робочих місць та професій.

Спортивне волонтерство – такий вид волонтерства, у якому добровольці допомагають в організації спортивних змагань та інших проєктів у спорті. У кожного заходу існують загальні вимоги до всіх волонтерів і, найчастіше, проводиться конкурсний відбір. Залежно від серйозності заходу і роботи на нім до волонтерів можуть пред'являти різні вимоги. Необхідні особисті якості, навички, знання заздалегідь прописуються до кожної вакансії.

Виходячи із світового досвіду, можна виділити дві головні сфери застосування волонтерства у спорті: 1) волонтерство під час підготовки та проведення спортивних змагань; 2) волонтерство під час підготовки й проведення масових спортивних заходів та проєктів.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Методи дослідження

Вибір методів дослідження виконувався, виходячи із необхідності реалізації завдань з урахуванням специфіки об'єкта і предмета дослідження.

Отримання загальних уявлень про ступені наукових розробок досліджуваної проблеми, а також вихідних матеріалів для вирішення конкретних наукових проблем стало можливим на основі використання такого традиційного методу, як **аналіз монографічної та періодичної літератури, а також офіційних документів:** державних законодавчих актів, рішень місцевих органів влади та самоврядування та інших організаційно-управлінських структур у сфері фізичної культури і спорту [21, 41].

Порівняння та зіставлення. Порівняння як метод співвідношень між фізкультурно-оздоровчими організаціями і явищами, що впливають на них, в різних країнах і в різних умовах для розкриття соціально-економічної природи досліджуваного явища. Метод порівняння полягає в забезпеченні порівнянності статистичних показників, отриманих різними методами в різні періоди часу і в різних умовах.

Даний метод використано в нашому дослідженні з метою вивчення та узагальнення досвіду розвитку волонтерського руху під час проведення спортивних змагань у різних країн з наступним застосуванням його окремих сторін в Україні.

Соціологічне опитування – це метод збирання первинної соціологічної інформації про об'єкт, який досліджується за допомогою спілкування з питаннями до визначеної групи людей, які мають назву респонденти. В основу соціологічного опитування покладено опосередковане (анкетування) соціально-психологічне спілкування соціолога і респондента шляхом реєстрації

відповідей на систему питань, виходячи з цілей і завдань дослідження. Така потреба виникла, перш за все, у процесі аналізу стану волонтерської діяльності у спорті, яка сьогодні відновлюється у сфері фізичної культури і спорту в Україні. Відсутність повної та достовірної інформації, яка б дозволила у повній мірі оцінити характер розвитку спортивного волонтерства, обумовила необхідність поновлення інформаційного дефіциту, за рахунок даних, отриманих під час анкетного опитування.

Мета опитування - з'ясувати точки зору фахівців стосовно впливу волонтерського руху на функціонування та розвиток спорту, а також перспектив застосування волонтерства під час підготовки і проведення спортивних змагань в Україні.

Завдання опитування:

- 1) з'ясувати, як оцінюють фахівці вплив волонтерства на функціонування та розвиток спорту;
- 2) з'ясувати роль держави у розвитку спортивного волонтерства;
- 3) виявити фактори, які впливають на розвиток волонтерства у спорті в Україні.

Анкета опитування наведена у додатку А.

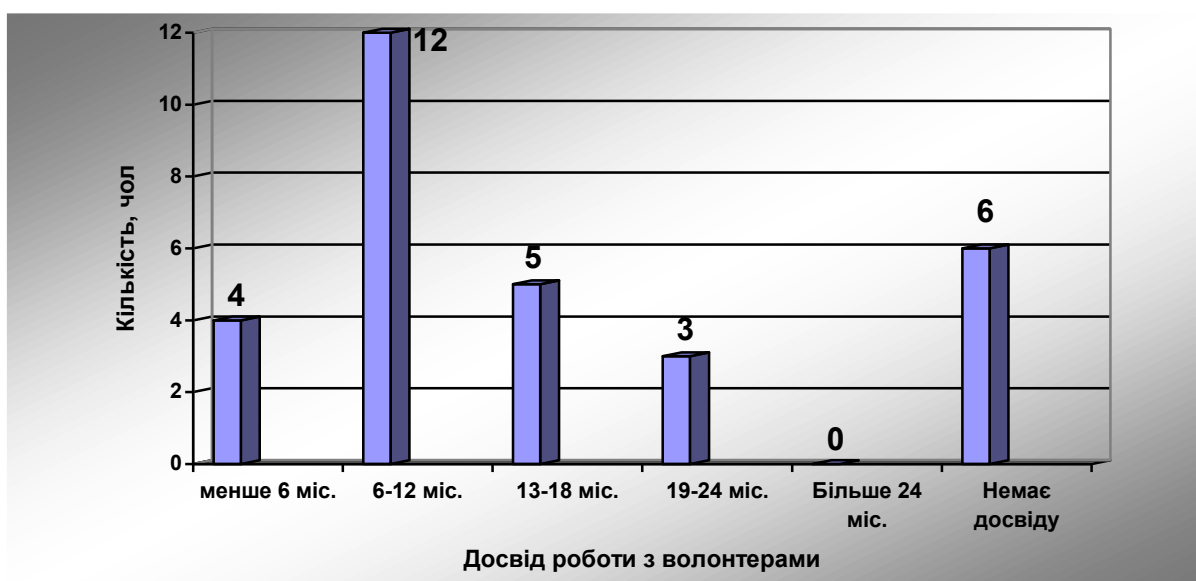
Опитування здійснювалось серед вітчизняних фахівців (провідних фахівців Міністерства молоді та спорту України, а також науково-педагогічних працівників Національного університету фізичного виховання і спорту України). У опитуванні взяло участь 30 респондентів. Дані щодо кількісного та якісного складу респондентів наведені на рис. 2.1, 2.2.

Як бачимо, склад респондентів є досить репрезентативним і таким, що дозволяє досить коректно розв'язувати задачі дослідження. Досить молодий вік переважного числа респондентів є певною гарантією їхньої неупередженості щодо застосування ринкових чинників у підходах фізкультурно-спортивних організацій до сучасного волонтерського руху.

Рис. 2.1. Розподіл респондентів за віком

Водночас недостатній досвід роботи з волонтерами об'єктивно свідчить про те, що волонтерський рух в Україні набуває свого відновлення після тривалої перерви і може вважатися молодим, принаймні у спорті. Таким чином, можна відзначити як позитивні, так і можливі негативні наслідки впливу ринку на розвиток сфери фізичної культури і спорту в Україні.

2.2. Розподіл респондентів за досвідом роботи з волонтерами

Методи статистики дозволили дати характеристику визначення сукупності за конкретними ознаками. Для цього застосовувалось середнє арифметичне значення, динамічні ряди та інші характеристики для аналізу та обробки табличних даних.

2.3. Організація дослідження

Дослідження проводилося у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, протягом 2020-2021 років і здійснювалося протягом трьох етапів.

На першому етапі – було здійснено інформаційний пошук і змістовний аналіз літературних джерел – монографічної і періодичної літератури, виданої в Україні та зарубіжних країнах, інформаційних матеріалів, у т.ч. мережі Інтернет, законодавчих актів та офіційних документів організаторів спортивних змагань та інших спортивних організацій.

На цій основі був визначений ступінь наукової розробленості досліджуваної проблеми, виявлене соціальне замовлення на здійснення наукового аналізу проблеми, сформульовані підходи до аналізу впливу волонтерської діяльності на функціонування та розвиток сучасного спорту в цілому та процес підготовки та проведення спортивних змагань зокрема.

Це дозволило досить однозначно окреслити об'єкт і предмет дослідження, сформулювати наукову гіпотезу, визначити сукупність наукових методів, використання яких забезпечувало б досить високий ступінь достовірності результатів дослідження.

Другий етап був присвячений аналізу основних напрямів та форм впливу волонтерської діяльності на процес підготовки та проведення спортивних змагань. Для отримання емпіричних даних було використано результати соціологічного опитування, проведене серед вітчизняних фахівців, які мають стосунок до проблеми волонтерства. Це дало змогу визначити головні проблеми у розвитку вітчизняного спортивного спонсорства та обґрунтувати головні напрями його вдосконалення.

Результати опитування містяться у зведеній відомості (додаток Б).

Протягом *третього етапу* було здійснено опрацювання та інтерпретацію матеріалів, отриманих у процесі анкетного опитування фахівців з питань волонтерства. Це дало змогу визначити стан, головні проблеми та перспективи

розвитку волонтерського руху у сфері спорту в Україні. розробити практичні рекомендації щодо розвитку волонтерської діяльності у спорті.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ВОЛОНТЕРСТВА В УПРАВЛІННІ ЗМАГАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У СПОРТІ

3.1. Світовий досвід використання волонтерів під час проведення змагань

Організаторами спортивних змагань, які представляють окремі країни або керівні органи світового спорту (Міжнародний олімпійський комітет, міжнародні спортивні федерації) накопичено значний досвід залучення та використання волонтерів. Розглянемо приклади такого використання під час проведення найпрестижніших міжнародних змагань.

Олімпійські ігри. У церемонії відкриття *Олімпіади, що відбулась в Афінах* у 2004 році, взяли участь вісім тисяч акторів-добровольців з числа олімпійських волонтерів.

Загалом Олімпійські ігри обслуговували близько 60 000 волонтерів. Усі вони працювали безкоштовно. Як відзначило Агентство «Рейтер», усі волонтери поводитися на рідкість доброзичливо. «У нас з'явилася можливість більше довідатися про інших людей, вивчити іншу мову», – сказала Константина Статопуло, одна з волонтерів [49].

Акредитація Олімпійських ігор, яка розроблена, щоб керувати доступом до місць зустрічі і транспорту для учасників, чиновників і особливо важливих персон, створює в системі Ігор ієрархічне суспільство певної складності. Значення значка акредитації виходить далеко за рамки простої корисності і відбиває статус власника. Коли людину зустрічають на Олімпійських іграх, перша річ, на яку звертають увагу, – його рівень акредитації. Спортсмени є, мабуть, самими елітними тут, але серед інших існує своя особлива ієрархія. Чим більше число акронімів на значку, тим краще. Кращі певні кольори і числа, але це помічає тільки досвідчене око. Найбажаніший з усіх - символ нескінченності, що нагадує форму переверненої вісімки. Ця позначка дає

доступ до всіх місць зустрічі і міцно поміщає учасника в ранг олімпійської аристократії. Відносно скромні положення волонтерів обмежують їхній доступ до деяких місць зустрічі, але їхні значки поміщають їхній ранг, принаймні, рівнем вище неуповноваженої касты, інакше відомої як туристи.

Багато волонтерів, що брали участь у проведенні Ігор Олімпіади-2004 в Афінах, ділилися своїми враженнями: «Я був миттєво уражений великим масштабом Ігор, що є майже незбагненим для непосвячених. Було 300 заходів, медалі на 28 спортивних змаганнях, 35 місць зустрічі в Афінах. Приблизно 200 000 чоловік були акредитовані, з яких приблизно 11 000 були спортсменами, 20 000 – представниками ЗМІ і 50 000 були волонтерами. Більшість інших були або чиновниками, або робочою силою того чи іншого виду – усі від прибиральників до продавців морозива [55].

Відвідування Олімпійських ігор – де б вони не відбувалися – унікальний, хвилюючий досвід, але це вимагає дивного ступеня дисципліни і компромісу. Я тепер знаю з особистого досвіду, чому саме Олімпійські ігри тривають 16 днів, тому що це максимальна тривалість часу, продовж якої людина може функціонувати в такому режимі, щоб не їсти належним чином, майже не спати і не маючи змоги призупинити важку працю. Один чиновник з великим досвідом у численних Олімпійських кампаніях висловився щодо Олімпійських ігор, порівнюючи їх з відвідуванням дантиста: „це - гарна справа час від часу, але це не те, що Ви хотіли б робити дуже часто”.

Я залишив Афіни з багатьма дорогоцінними спогадами і сумішшю емоцій, але, насамперед, з почуттям, що це був привілей бути частиною Олімпійських ігор-2004 [52].

Наступні *Олімпійські ігри у Пекіні 2008 року*, а також Ігри Паралімпіади обслуговувало рекордне число волонтерів – близько 100 тисяч. У Пекіні було відкрито 500 волонтерських пунктів. У цих пунктах 6000 волонтерів надавали гостям Олімпійських ігор інформаційні послуги, термінову допомогу та послуги з перекладу [36].

Згідно з повідомленням Оргкомітету *Олімпійських ігор в Лондоні у 2012 році*, понад 240 тис. чоловік записалися волонтерами на Олімпіаду. Оргкомітетом було відібрано з них близько 70 тис. чоловік. З них 8 тисяч добровольців безпосередньо працювали з гостями Ігор на 43 об'єктах, включаючи такі важливі ділянки, як аеропорт Хитроу, Трафальгарська площа, Уїмблдон.

Британське суспільство високо оцінило роль волонтерів Олімпіади. Наприклад відома газета «Guardian» присвятила одну із статей тим, без кого Олімпійські ігри навряд чи відбулися б. Це не будівельники спортивних об'єктів і навіть не спортсмени, а багатотисячна армія волонтерів у фіолетово-рожевій уніформі. Автор статті підтримав колегу з американського видання «Chicago Tribune», який написав, що "волонтери – це кров будь-якої Олімпіади, але в Лондоні вони стали її серцем" [3].

Велику спонсорську програму планується реалізувати і під час проведення Зимових Олімпійських ігор 2014 року у м. Сочі. При проведенні Ігор в Сочі буде задіяно близько 25 000 волонтерів в більш ніж 20 областях діяльності. Коло їх обов'язків буде досить широким: від зустрічі делегацій в аеропорту і закінчуючи допомогою в проведенні урочистої церемонії закриття Олімпіади. Буде залучено 12 000 волонтерів, без досвіду роботи в конкретній сфері діяльності, близько 8000 волонтерів, які є висококласними фахівцям в різних галузях і близько 5000 волонтерів з числа професійних спортсменів.

Близько 6000 добровольців допоможуть організувати і провести Паралімпійські ігри в Сочі, старт яким буде дано відразу після закриття Олімпіади. На міських об'єктах і майданчиках допомагати будуть близько 3000 волонтерів. Організатори підраховали, що питома вага добровольців, які не отримуватимуть грошей за свою роботу, в загальному персоналі Олімпіади досягне 35% [48].

Слід відзначити, що у новому столітті у країнах-організаторах Олімпійських набула практика відправляти на попередні Ігри осіб, які набули б досвіду волонтерської роботи. Так, на Іграх Олімпіади у Лондоні пройшла

сверідне стажування «Золота сотня» волонтерів «Сочі 2014». 80 росіян в цілому відпрацювали порядка 1000 змін (8 тисяч годин), допомагаючи організаторам і учасникам Олімпіади. Ще 24 волонтери працювали на Паралімпійських іграх. Планується, що всі накопичені в Лондоні знання волонтери передадуть своїм колегам з 26 волонтерських центрів і спортивним вузам по всій країні, щоб потім застосувати їх на Іграх 2014 року в Сочі. Проект «Сочі-Лондон-Сочі» став продовженням проекту «Сочі-Ванкувер-Сочі». Тоді, в 2010 році, 25 волонтерів з Росії працювали на Паралімпійських зимових іграх в Канаді [8].

Спеціаліада штату Південна Каліфорнія (США). Спеціальні Олімпійські ігри Південної Каліфорнії зобов'язані часу, енергії людей, що присвятили себе їхній організації у якості волонтерів. Таких людей було більш ніж 15000. Вони забезпечували цілорічне навчання спортивним змаганням Олімпійського типу у всій їхній розмаїтості для людей з інтелектуальними відхиленнями різного віку.

Будь-хто міг бути волонтером Спеціальних Олімпійських ігор. Волонтерами стали студенти, люди похилого віку, ділові люди, члени родин спортсменів, аматори спорту і професійні спортсмени і тренери, викладачі і багато хто інших. Вони виконували різноманітні ролі на Спеціальних Олімпійських іграх у Південній Каліфорнії на місцевому рівні і рівні штату. Можливості реалізації праці волонтера – численні: планувальники заходів, хронометристи, скорекіпери. Добровольці необхідні як для того, щоб наповнити конверти, так і для того, щоб допомогти зі збором коштів [50].

Волонтерський рух під час організації і проведення Спеціальних Олімпійських ігор може створити ціле життя. Дружба і стосунки – нагорода невимірної цінності. Волонтери пишаються свідомістю того, що вони стають важливою частиною програми, що вони сприяють наданню можливості самореалізації спортсменам усього світу з інтелектуальними відхиленнями. У волонтерів є безліч можливостей, а їхня допомога дуже необхідна.

Програми Спеціальних Олімпійських ігор

Спеціальні Олімпійські ігри Південної Каліфорнії забезпечують навчання і можливість участі в змаганнях відповідно до низки місцевих програм штату. Під керівництвом Комітету штату, місцева програма навчає спортсменів, проводить місцеві змагання і турніри й організовує заходи щодо збору коштів на підтримку програми. Кожен може взяти участь у цих програмах, пропонуючи себе як тренера, помічника, головного тренера, посилюючого на місцевому змаганні, за підтримкою комітету допомагаючи в заходах щодо збору коштів чи допомагаючи в офісі.

Існує 31 Спеціальна програма Олімпійських ігор штату, 6 регіональних програм, одна офісна. Можливості волонтера доступні на кожному рівні програми.

Волонтери Спецолімпіади отримали можливості допомагати проведенню змагань на різних посадах.

Помічник тренера:

- проводиться попереднє навчання, у результаті якого видається свідоцтво;
- первинний посередник: допомагає спортсмену, веде запис на тренуваннях і реєстрацію даних до самого змагання;
- робота зі спеціальним штатом Олімпійських ігор, допомога у виборі місця і часу навчання. Організовує контакти з іншими тренерами;
- піддається іспиту в межах його/її виду спорту;
- оцінюється кожен спортсмен, визначається рівень навичок для проведення змагань і навчання;
- проводиться восьмитижнева програма навчання для кожного спортсмена, включаючи фундаментальні навички і правила;
- потрібно повне знання і дотримання спортивних правил Спеціальних Олімпійських ігор.

Волонтер-спортсмен:

- допомагає тренеру з оцінкою навичок спортсмена;
- обов'язковий спортивний досвід.

Спортивний чиновник:

- офіційний чиновник NGB, спостерігач змагання.

Корпорації і групи:

- приймають місцеві спеціальні команди Олімпійських ігор;
- організують об'єднані спортивні команди, комбінуючи членів групи зі спеціальними спортсменами Олімпійських ігор;
- організують тренерів шкільних спортивних команд, щоб вони стали офіційними спеціальними тренерами Олімпійських ігор чи чиновниками;
- проводять спеціальні змагання Спеціальних Олімпійських ігор чи виступи під час спортивних подій.

Збір коштів:

- план і/або дії, спрямовані на залучення фінансової і натуральної підтримки.

Керування Іграми / Планування заходів

- розробка і підготовка розважальної програми, засобів контролю спортивної програми, спектаклів, заходів і змагання.

Загальні офіс-помічники:

- задачі пов'язані з підтримкою адміністрування програми, тобто: заповнення документів, поширення анкет, наповнення конвертів, збір даних і т.д.

Помічник з риторики:

- допомагають тренеру або спортсмену підготувати мовлення-звертання до різних типів громадських груп і корпоративних глядачів, пов'язане зі Спеціальними Олімпійськими іграми.

Бригада лікарів:

- добровольці з медичною освітою; необхідні, щоб допомогти з медичним обслуговуванням спортсменів і волонтерів.
- забезпечують медичну підтримку, включаючи загальне обстеження і рентген.

Інші професійні послуги:

• забезпечують такі послуги, як, наприклад, юридичний контроль і бухгалтерський облік, підтримка ЗМІ, технічна підтримка, зв'язок із громадськістю.

Спеціальні проекти:

- проведення досліджень для проектів, якщо це необхідно; допомога з написанням проектів під грант;
- огляди, збір інформації, документів.
- підготовка матеріалів і брошур, написання статей [51].

3.2. Сфери застосування професійних навичок волонтерів

Допомога волонтерів під час змагань сприяє вирішенню життєво важливих завдань їхньої організації. Кожен з волонтерів обирає сферу власної діяльності. Наприклад, під час Спецолімпіади, про яку йшла мова у попередньому параграфі, були визначені такі сфери застосування праці волонтерів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Сфери застосування професійної праці волонтерів [51]

Посада	Категорія	Головні сфери діяльності
Управління людськими ресурсами		
Координатор волонтерів	Ключовий волонтер	Вербування, підбір, втримання, навчання, стимулювання волонтерів
Помічник менеджера заходу	Ключовий волонтер	Керування всіма спортивними змаганнями
Помічник з обробки результатів	Ключовий волонтер	Керування Центром результатів
Помічник спортивної медицини	Ключовий волонтер	Координація послуг спортивної медицини
Спортивний чиновник, адміністратор	Ключовий волонтер на час проведення Ігор	Керування змаганнями з окремих видів спорту
Спортивний волонтер	Постійний волонтер	Експлуатаційні аспекти змагань
Логістика		
Помічник з логістики	Ключовий волонтер	Транспорт, устаткування, позначення і розмітка, аспекти постачання для всіх

		місце зустрічі
Помічник з комунікацій	Ключовий волонтер	Керування системами комунікацій і їхнє простежування
Чинovníк логістики місця зустрічі	Ключовий волонтер на час проведення Ігор	Устаткування, позначення і розмітка, постачання, вибір місця зустрічі, підготовка визначеного місця зустрічі
Маркетинг і ЗМІ		
Маркетинг-помічник	Ключовий волонтер	Публікації, заохочення, позначення і розмітка
Помічник зі ЗМІ	Ключовий волонтер	Відносини зі ЗМІ, випуски ЗМІ, керування Центром ЗМІ під час Ігор
Журналіст	Постійний волонтер	Розвиток статей новин
Фотограф	Постійний волонтер	Фоторепортажі
Спеціальні заходи		
Помічник зі спеціальних заходів	Ключовий волонтер	Відкриття і заключні церемонії, функції особливо важливої особи
Помічник з церемонії вручення медалей	Ключовий волонтер	Церемонії вручення медалей, функції винагороди
Помічник з реалізації соціальних програм	Ключовий волонтер	Соціальні функції, заохочення
Помічник зі спеціальних заходів	Постійний волонтер	Допомога в керуванні відкриттям і закриттям церемоній
Помічник з реалізації соціальних програм	Постійний волонтер	Допомога в керуванні соціальними функціями і заохоченнями
Адміністрація й інформаційні технології		
Помічник адміністрації	Ключовий волонтер	Реєстрація, акредитація, керування Центром акредитації, керування інформаційними технологіями
Помічник з вебсайту	Ключовий волонтер	Керування вебсайтом
Науковий співробітник	Ключовий волонтер	Організація науково-дослідної роботи, розробка рекомендацій
Помічник з	Постійний волонтер	Акредитація

акредитації		
Помічник з вебсайту	Постійний волонтер	Поновлення й обслуговування вебсайту
Помічник з досліджень	Постійний волонтер	Допомога в науково-дослідній роботі

Особливо цінними завжди вважалися волонтери з професійними навичками. Це, як правило, найбільш сумлінна категорія волонтерів. Основними напрямками, у яких можуть біти задіяні такі люди, є наступні:

- спортивний менеджмент і адміністрування змагань;
- спортивна медицина;
- керування акредитацією;
- керування людськими ресурсами;
- маркетинг і стимулювання;
- журналістика, фоторепортажі і координація ЗМІ;
- соціальне керування програмами;
- керування системами інформаційних технологій;
- керування комунікаціями і транспортними системами;
- дослідження попиту на заходи;
- спеціальне керування заходами [49].

Усі волонтери, що доклали необхідних зусиль (присвятили мінімум 25 годин свого часу роботі на Іграх) та позитивно виявили себе під час підготовки Ігор, одержали право вільного входу на всі масові заходи. Волонтери одержали також і особливі винагороди у виді призів і подарунків [40].

3.3. Волонтерські програми

Волонтерські програми розробляються, щоб забезпечити гарантії волонтерам у тім, що необхідні волонтери будуть прийняті на роботу, введені в штат на час організації і проведення змагань, пройдуть курс навчання, щоб виконати свої функції ефективно й одержати свою вигоду. Програма будується на зворотному зв'язку з волонтерами і визнанні їхнього внеску.

Мета програми – створити позитивний, корисний і приємний досвід для усіх залучених волонтерів [17].

Вимоги до волонтерів Олімпійських ігор

Вимоги, як правило, викладені в спеціально розробленому положенні про волонтерів і відмінні для кожного положення. Головною і загальною для усіх вимогою є натхненність подією, що відбувається, відданість справі і бажання без надриву, але з відповідальністю виконувати поставлені перед волонтером завдання, уміння працювати в команді, що є найнеобхіднішим для досягнення мети. Тільки робота в команді може гарантувати успіх заходу. Крім того, робота в команді дає можливість, з одного боку, послабити контроль і спостереження за ходом виконання завдань, а з іншого боку, дає можливість кожному члену команди виявити себе в ініціативності і творчості, що є кращим стимулом у роботі. Немає кращого контролю, ніж контроль самого себе і членів команди [35].

Навчання волонтерів. Усі волонтери повинні пройти навчання, щоб гарантувати, що вони мають необхідні знання і розуміння своєї ролі в заході. Навчання є всебічним і містить у собі орієнтування в номенклатурі галузі, історію Ігор, ознайомлення з місцями проведення заходу і всіляких зустрічей, а також роботу над визначеними аспектами діяльності волонтерів. Навчання, як правило, проходить на базі спеціальних навчальних закладів, що сприяє досягненню волонтерами певної компетентності й одержанню свідоцтва цього закладу про проходження курсу навчання [42].

Чемпіонат світу з футболу. Напередодні Чемпіонату світу з футболу 2006 року в Німеччині, 20 тисяч чоловік викликалися бути волонтерами при підготовці і проведенні Чемпіонату. Саме таке число людей вирішили допомогти своїй країні в будівництві нових об'єктів і організації футбольного свята. "Ми щасливі, що так багато людей відгукнулися на наші заклики про допомогу. Нам потрібні усі: і молодь, що знає кілька іноземних мов, і старі фанати, що мають великий досвід в організації футбольних заходів", - заявив віце-президент організаційного комітету ЧМ-2006 Тео Цвангігер. Цікаво, що самому старому волонтеру виявилось практично 90 років. Дата його народження – 1927 рік [54].

Чемпіонат Європи з футболу.

Волонтери мають відіграти найважливішу роль в організації Євро-2020.

Чемпіонат повинен був пройти з 12 червня по 12 липня 2020 року, але був перенесений на 12 місяців і відбувся з 11 червня по 11 липня 2021 року

Прийом заявок розпочався 12 червня 2019 року. Кандидатури волонтерів затвердили в січні 2020 року. Оскільки Євро вперше пройде відразу в 12 країнах, УЄФА має намір реалізувати в кожному місті волонтерську програму найвищого рівня. Як завжди, на турнірі волонтери допоможуть втілити масштабні проекти, пов'язані з акредитацією, церемоніями, транспортом, роботою зі ЗМІ, квитками, проведенням матчів і забезпеченням сервісу для глядачів.

УЄФА хоче, щоб волонтери отримали незабутній досвід і розповіли про нього волонтерам майбутніх європейських турнірів з футболу. Реалізацію волонтерської програми ведуть 12 місцевих організаційних структур. Вони відповідають на локальному рівні за відбір, навчання та керівництво волонтерами під час чемпіонату [7].

Висновки до розділу 3

Аналіз спеціальної літератури та офіційних документів організаторів спортивних змагань засвідчив, що останніми десятиліттями накопичено значний досвід залучення та використання волонтерів. Особливо активно застосовують працю волонтерів організаційні комітети Олімпійських ігор. Найбільш вражаючих показників досягли організатори Олімпійських ігор у Пекіні 2008 року, а також Ігри Паралімпіади, які обслуговувало рекордне число волонтерів – близько 100 тисяч.

Допомога волонтерів під час змагань сприяє вирішенню життєво важливих завдань їхньої організації. Кожен з волонтерів обирає сферу власної діяльності. Особливо цінними вважаються волонтери з професійними навичками. Це, як правило, найбільш сумлінна категорія волонтерів. Основними напрямками, у яких можуть біти задіяні такі люди, є наступні: спортивний менеджмент і адміністрування змагань; спортивна медицина; керування акредитацією;

керування людськими ресурсами; маркетинг і стимулювання; журналістика, фоторепортажі і координація ЗМІ; соціальне керування програмами; керування системами інформаційних технологій; керування комунікаціями і транспортними системами; дослідження попиту на заходи; спеціальне керування заходами.

Організаторами змагань розробляються волонтерські програми, які мають на меті забезпечити волонтерам гарантії у прийнятті на роботу, введенні до штату на час проведення змагань, проходженні курсу навчання, щоб ефективно виконати свої функції й одержати власну вигоду. Програми будуються на зворотному зв'язку з волонтерами і визнанні їхнього внеску.

РОЗДІЛ 4

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ

4.1. Законодавчі засади розвитку спортивного волонтерства

Протягом тривалого часу діяльність спортивних волонтерів в Україні перебувала за межами правового поля. І лише напередодні проведення Чемпіонату Європи з футболу у 2011 році Верховною Радою України було ухвалено Закон «Про волонтерську діяльність», який регулює відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в країні [21].

Законом визначено, що волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, безкорисливості, неприбутковості.

Серед напрямів волонтерської діяльності визначено місце спортивного волонтерства: «сприяння проведенню заходів національного та міжнародного значення, пов'язаних з організацією масових спортивних, культурних та інших видовищних і громадських заходів (п. 3 статті 1).

Законом передбачено створення центрального органу виконавчої влади у сфері волонтерської діяльності, який виконує відповідні повноваження:

реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності;

надає в установленому цим Законом порядку юридичним особам статус волонтерської організації та приймає рішення про позбавлення волонтерської організації цього статусу;

розміщує на своєму веб-сайті інформацію про волонтерські організації, їх місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет та електронної пошти;

затверджує методичні рекомендації з підготовки волонтерів за різними напрямками волонтерської діяльності;

затверджує примірний зразок посвідчення волонтера;

звертається до суду з позовом про позбавлення юридичної особи статусу волонтерської організації за порушення законодавства у сфері волонтерської діяльності;

здійснює міжнародне співробітництво з питань волонтерської діяльності, узагальнює і поширює практику роботи в цій сфері.

Згідно статті 5 Закону, волонтери мають право об'єднуватись в організації. Волонтерська організація – юридична особа, яка здійснює свою діяльність без мети одержання прибутку і отримала статус волонтерської згідно з вимогами цього Закону. Вона забезпечує залучення волонтерів для надання ними волонтерської допомоги шляхом укладання з ними договорів про провадження волонтерської діяльності.

Волонтерська організація може надавати волонтерську допомогу шляхом залучення осіб, які перебувають з нею у трудових відносинах або є її членами. Волонтерська організація має право:

провадити волонтерську та іншу неприбуткову діяльність;

залучати волонтерів для здійснення волонтерської діяльності;

отримувати кошти та інше майно для здійснення волонтерської діяльності;

використовувати у своєму найменуванні та волонтерській діяльності слова «волонтерська організація»;

самостійно визначати напрями здійснення волонтерської діяльності;

набувати інші права, передбачені законом.

Волонтерська організація зобов'язана:

забезпечувати волонтерам безпечні та належні для життя і здоров'я умови надання волонтерської допомоги;

здійснювати підготовку волонтерів (за необхідності);

відшкодовувати прямі збитки, завдані волонтерською організацією в разі одностороннього розірвання нею договору про надання волонтерської допомоги, якщо інше не передбачене договором;

відшкодувати моральну та майнову шкоду, що спричинена внаслідок здійснення нею волонтерської діяльності, відповідно до закону;

відшкодувати волонтерам витрати, пов'язані із наданням ними волонтерської допомоги, передбачені статтею 11 цього Закону;

страхувати волонтерів відповідно до Закону України «Про страхування»;

дотримуватись правового режиму інформації з обмеженим доступом;

забезпечувати вільний доступ до інформації, що стосується здійснення нею волонтерської діяльності.

У статті 7 Закону наведено поняття «волонтер», визначені права та обов'язки волонтерів. Волонтер – фізична особа, яка досягла вісімнадцятирічного віку і здійснює волонтерську діяльність на добровільній та безоплатній основі. Волонтерами можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, а також громадяни України віком від шістнадцяти років, якщо вони здійснюють волонтерську діяльність на території України, за письмовою згодою одного із батьків (усиновлювачів) або піклувальника.

Волонтери надають волонтерську допомогу на підставі договору про провадження волонтерської діяльності, укладеного з волонтерською організацією.

Волонтер має право на:

належні умови здійснення волонтерської діяльності, зокрема, отримувати повну та достовірну інформацію про порядок та умови здійснення волонтерської діяльності, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням;

забезпечення проведення вакцинації, медичного огляду та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги;

обов'язкове страхування відповідно до Закону України «Про страхування»;

зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до навчально-виробничої практики в разі її здійснення за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності;

відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги, передбачених статтею 11 цього Закону;

інші права, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності та законодавством.

Волонтер зобов'язаний:

сумлінно та своєчасно виконувати обов'язки, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності;

у випадках, визначених законодавством, проходити медичний огляд та надавати довідку про стан здоров'я;

у разі необхідності проходити подальшу підготовку (перепідготовку);

не допускати дій і вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію волонтера;

дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом;

відшкодувати прямі збитки, завдані ним, в разі одностороннього розірвання ним договору про провадження волонтерської діяльності, якщо інше не передбачено договором;

відшкодувати моральну та майнову шкоду, що спричинена внаслідок здійснення ним волонтерської діяльності, відповідно до закону.

Отримувачами волонтерської допомоги Законом визначені фізичні особи, що отримують таку допомогу на підставі договору про надання волонтерської допомоги, укладеного з волонтерською організацією (стаття 8).

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, організації, установи (заклади) незалежно від форм власності є отримувачами волонтерської допомоги в разі укладання із волонтерськими організаціями договору про надання волонтерської допомоги фізичним особам або про надання волонтерської допомоги за напрямами волонтерської діяльності, що не передбачають надання допомоги конкретним особам.

Волонтерські організації за власної ініціативи можуть здійснювати волонтерську діяльність без укладання договорів про надання волонтерської допомоги, якщо така діяльність здійснюється за напрямами, що не передбачають надання допомоги конкретним особам.

Отримувачі волонтерської допомоги зобов'язані:

надавати волонтерам та волонтерським організаціям повну та достовірну інформацію, пов'язану з наданням волонтерської допомоги;

не створювати додаткових ризиків для життя та здоров'я волонтерів під час надання волонтерської допомоги;

відшкодовувати прямі збитки, спричинені відмовою в отриманні волонтерської допомоги, якщо інше не передбачене договором.

Відносини між волонтером та отримуючою стороною врегульовується договором. За договором про провадження волонтерської діяльності одна сторона (волонтер) зобов'язується за завданням другої сторони (волонтерської організації) особисто безоплатно надавати волонтерську допомогу її отримувачам протягом установленого в договорі строку, а волонтерська організація зобов'язується надати волонтеру можливість здійснювати волонтерську діяльність та відшкодовувати волонтеру витрати, пов'язані з виконанням договору. Договір про провадження волонтерської діяльності укладається в письмовій формі. Волонтерська організація зобов'язана застрахувати волонтера відповідно до Закону України «Про страхування» на період надання волонтерської допомоги.

Волонтерам для провадження волонтерської діяльності відшкодовуються витрати на відрядження на території України та за кордон у межах норм відшкодування витрат на відрядження, встановлених для державних службовців і працівників підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів.

Волонтеру відшкодовуються підтверджені документами:

витрати на проїзд (включаючи перевезення багажу) до місця здійснення волонтерської діяльності;

витрати на харчування, коли волонтерська діяльність триває більше 4 годин на добу;

витрати на проживання у разі відрядження волонтера до іншого населеного пункту для провадження волонтерської діяльності, що триватиме більше 8 годин;

витрати на поштові та телефонні послуги, якщо волонтер здійснює волонтерську діяльність поза межами місцезнаходження волонтерської організації;

витрати на проведення медичного огляду, вакцинації, та інших лікувально-профілактичних заходів, безпосередньо пов'язаних з наданням волонтерської допомоги. Відшкодування витрат, визначених частиною першою цієї статті, здійснюється за рахунок коштів волонтерських організацій [21].

4.2. Успішні волонтерські програми в Україні

Останніми роками в Україні було реалізовано низку волонтерських програм, які сприяли успішному проведенню змагань з різних видів спорту. Найбільш масштабною та успішною стала волонтерська програма під час проведення Чемпіонату Європи з футболу у 2012 році.

На Євро-2012 було реалізовано два волонтерських проекти. Перший – від уповноваженого органу УЄФА в Україні – Місцевого організаційного комітету (МОК) «Євро-2012 Україна». Ці волонтери були задіяні в чотирьох українських приймаючих містах у проектах УЄФА, які поділяються на напрями: транспорт, організація матчів, безпека й правопорядок, робота зі ЗМІ тощо. За кожен з цих векторів роботи відповідає керівник – фахівець МОК або УЄФА. Ця людина визначає, скільки людей і якого профілю потрібно на час турніру, які мають бути сильні сторони, який професійний та життєвий досвід необхідний. Такі керівники відповідають також за навчання вже відібраних волонтерів, а також за операційний контроль.

Другий проект – волонтери приймаючих міст. Вони працювали у фан-зонах та на вулицях міста. Їхньою цільовою аудиторією були усі гості Євро-2012, а тому на них покладалось завдання створити у туристів образ України та

приймаючих міст. Підготовкою цих волонтерів займались виконавчі комітети міських рад, у цю роботу було активно залучені Національне агентство з підготовки до Євро-2012 та Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України [2].

Волонтери УЄФА – реальні співорганізатори турніру. Міра відповідальності, яка була покладена на них, – це велика довіра з боку організаторів. Слід відзначити, що довіра УЄФА до волонтерської культури у приймаючих країнах зростає. Про це свідчить те, що кількість напрямів роботи збільшилася з 17 до 22, а планова кількість волонтерів зростає з 2500 до 2800 чоловік.

Величезний внесок у розвиток волонтерства зробили сотні людей, що долучилися у якості спортивних волонтерів до товариських матчів національної збірної, міжнародних турнірів пам'яті Лобановського та Баннікова, домашніх матчів ФК «Карпати» у Лізі Європи, а також інших подій.

Кожен з цих проектів проходив під наглядом Місцевого оргкомітету або відбувався за його безпосереднього сприяння. Спеціалісти МОК були залучені до відбору волонтерів, їх навчання та операційного контролю. Важливу роль зіграла активність тисяч людей, які прийшли на зустрічі з представниками МОК у приймаючих містах та висловили інтерес дізнатися більше про волонтерську програму УЄФА Євро-2012 з першоджерела. Керуючись стандартами УЄФА, з середини 2009-го (включаючи юнацьке Євро-2009), а також у 2010-му роках в Україні пройшло більше футбольних волонтерських проектів, аніж за всі роки незалежності України. За півтора роки 2800 волонтерів долучаються до організації турніру в Україні і виправдають той кредит довіри, який дає нам УЄФА.

Адресати допомоги волонтерів УЄФА - відвідувачі матчів Євро 2012 - люди, які прийшли на поєдинок з квитком та родина УЄФА, - офіційні гості турніру, гравці, тренери, представники ЗМІ. Тож добровольці працювали в аеропортах, штаб-квартирах УЄФА та на стадіонах. Їх робота була сконцентрована на прийомі делегацій в аеропорті, транспортуванні цільових

груп до готелю, від готелю до стадіону, а також на наданні інформації в цих місцях та створенні атмосфери свята на стадіоні. Функція організації дозвільля та допомога в орієнтації у місті покладалися на волонтерів приймаючих міст. Останні працювали у місцях великого скупчення людей: фан-зонах, поблизу історичних пам'яток у кожному з приймаючих міст.

Волонтери УЄФА працювали за такими напрямками: акредитація офіційних гостей Євро-2012, допомога у розміщенні цільових груп, технічний сервіс, служба IT, забезпечення безпеки та правопорядку, привітальна інформаційна служба, транспортування родини УЄФА, допомога в організації матчів, допомога в організації доступу на стадіон, в тому числі для людей з обмеженими фізичними можливостями, допомога представникам ЗМІ, юридична підтримка, служба інформаційного менеджменту та інші.

Найчисельнішими по кількості залучених волонтерів УЄФА були напрями: привітальна інформаційна служба, служба транспортування офіційних гостей турніру, акредитація, IT, робота зі ЗМІ, а також забезпечення безпеки та правопорядку - тут будуть потрібні більше сотні людей.

Добровольці від УЄФА добирались для роботи на чемпіонаті за встановленими критеріями. По-перше – це повноліття на час початку турніру, по-друге – впевнене володіння розмовною англійською мовою і по третє - усвідомлене рішення та щире бажання допомогти. Окрім цього, для деяких напрямів роботи потрібні професійні знання - якщо людина хоче допомогти в IT, то в ідеалі вона має мати технічну освіту або навчатися в технічному вузі, якщо йдеться про роботу з медіа, не зайвим буде знати специфіку роботи ЗМІ, особливості організацій прес-конференцій. З ти не менш, не лише професійний досвід братиметься до уваги – є напрями, в яких потрібні стресостійкі та морально-вольові люди.

Кожен напрям волонтерської роботи мав що запропонувати потенційним співорганізаторам. Одній людині в одному місці було цікавіше, в іншому – менш цікаво. Під час відбору організатори намагалися зробити так, щоб кожен знайшов те, що йому до душі.

Відбір кандидатів у волонтери УЄФА Євро-2012 відбувався таким чином. Відмінність процедури відбору волонтерів Євро-2012 від чемпіонату 2008 року – одна: вона розпочалась раніше. На Євро-2008 відбір був проведений ближче до турніру. Процес визначення волонтерів УЄФА Євро-2012 проходив у п'ять етапів.

Перший етап - це реєстрація кандидатів, яка відбувалась на сайті uefa.com, яка відкрилась влітку 2011-го й тривала до кінця вересня того ж року. При цьому реєстрація на будь-якому іншому сайті не давала ніяких переваг, гарантій і бонусів у цьому відборі. Сайт УЄФА – це єдиний спосіб потрапити у волонтерський проект, причому для мешканців будь-якої країни.

Другий етап – співбесіда, для тих кандидатів, чия заявка пройшла перевірку МОК. Ці співбесіди проходили восени наступного року у вихідні дні в усіх приймаючих містах. Кандидати могли зареєструватися в будь-якому місті та країні, але якщо вони вказували, що хотіли б бути волонтером, наприклад, у Харкові, то інтерв'ю відбувалось безпосередньо в цьому місті.

Третій етап – це підтвердження або відхилення заявки (після того як кандидат пройшов співбесіду, приміряв форму). Це етап припав на кінець листопада – початок грудня 2011 року.

Четвертий етап – підписання договору з тими, чия заявка була схвалена. Протягом зими 2011-2012 відбувалось підписання договору про волонтерську діяльність, який визначалась структура співпраці волонтера з УЄФА.

І, нарешті, п'ятий етап – це власне навчання. Воно було двох типів: електронне (дистанційне), яке стартувало в березні 2012 року і операційне (навчання на місці). Останнє поділялося на функціональне (що саме робити) та не функціональне (навички роботи з людьми). Усе операційне навчання проходило у квітні, травні і в перший тиждень червня 2012 року.

Ці п'ять кроків і стали шляхом до роботи волонтером на Євро-2012. Проходження усіх етапів – було обов'язковим, однак важливим стало також усвідомлене бажання стати волонтером УЄФА.

Багатоформатність проекту дала можливість залучити всі верстви населення. Когось волонтерство цікавило як можливість підвищити професійний рівень, зав'язати нові контакти, самовдосконалитись, надати більшої ваги своєму резюме при пошуку роботи, хтось хотів використати цей досвід для удосконалення рівня володіння іноземною мовою. Були й такі люди, які бажали поділитися досвідом з іншими і підняти імідж України.

Запас при наборі волонтерів був дуже незначний – на рівні 1-2%. Резервні волонтери проходили ту ж підготовку, що й інші і отримали змогу у будь-який момент замінити когось зі своїх колег.

Користь від участі у цьому проекті поділялась на матеріальну та нематеріальну. По-перше, кожен волонтер отримав від одного з офіційних спонсорів УЄФА уніформу, яка включала в себе повний набір спортивного екіпірування: від шкарпеток до куртки. Уніформа була виконана у блакитних кольорів і містила спеціальний логотип волонтерів УЄФА Євро-2012. Кожному із гостей було легко відрізнити волонтера УЄФА за ексклюзивним кольором уніформи та яскравим логотипом на ній. По-друге, всі волонтери були застраховані коштом УЄФА від нещасного випадку. По третє, кожен волонтер отримав сертифікат про участь у волонтерській програмі УЄФА Євро-2012 за підписом Президента УЄФА, а також цінний подарунок.

Поряд з цим, під час турніру волонтери мали ексклюзивний доступ до спеціалізованого центру дозвілля та відпочинку, який було організовано для «помічників» УЄФА – він був розташований поблизу стадіону, тут можна було відпочити, пограти в настільний футбол, подивитися матчі на великому екрані, поспілкуватися.

Робота волонтерів була організована позмінно по 7-8 годин. Під час зміни організаторами надавалося одноразове харчування гарячими стравами. УЄФА не оплачував розміщення та транспортні витрати волонтерів, однак інформував кандидатів з інших міст щодо можливостей по розміщенню в приймаючих містах.

Звичайно, нематеріальних переваг волонтерства було значно більше, але вони для кожного свої. Це і можливість професійного вдосконалення, і зв'язки з однодумцями з усього світу, а найголовніше - унікальний життєвий досвід [2].

Волонтерські програми було реалізовано у кожному з чотирьох приймаючих міст. У Львові, наприклад, сесією Львівської міської Ради було затверджено документ «Програма організації волонтерської служби приймаючого міста Львів» (Додаток В) [40].

Діяльність львівських волонтерів координувалась Центром волонтерства. Роботу Центру волонтерства забезпечували працівники управління внутрішньої політики Львівської міської ради та 31 волонтер приймаючого міста.

Осередок волонтерської служби, що для багатьох волонтерів був домівкою впродовж Єврочемпіонату, був розташований на вул. В. Шухевича на базі СШ № 35. Під час Євро-2012 волонтерський центр працював з 09:00 до 23:00 год, а у дні матчів у Львові – з 08:00 до 02:00 год.

Структуру Центру волонтерства представляли такі підрозділи: служба привітності, харчування волонтерів, транспортна логістика, офіс, склад, медіа-блок, дозвілля волонтерів, організація заходів. Зокрема, у службі привітності працівники зустрічали волонтерів та відвідувачів Центру волонтерства, відповідали на телефонні дзвінки, надавали інформаційну підтримку волонтерам, проводили реєстрацію учасників заходу волонтерського центру.

У підрозділі харчування волонтерів працівники збирали інформацію від лідерів волонтерських напрямків про графік роботи волонтерів, замовляли харчування та контролювали його доставку, доставляли воду в їдальню.

У підрозділі транспортної логістики працівники збирали інформацію від лідерів волонтерських напрямків про необхідність завезення роздаткових матеріалів та палаток, створювали логістичну карту розвезення палаток та доставки питної води до волонтерських пунктів.

У офісі кожен волонтер міг скористатися безкоштовним доступом до Інтернету, роздрукувати необхідні матеріали. Також працівники офісу розсилали sms-повідомлення про важливі події, заходи, нагадування. На складі

волонтери видавали набори волонтерів, побутову хімію, спортивний інвентар, канцелярію і облікували їх, зберігали роздаткові матеріали (фан-гайди, карти міста).

Волонтери медіа-блоку готували інформаційні повідомлення і новини, формували фотокаталог волонтерської служби у місті, подавали новини в медіа-центр, активно вели сторінки в соціальних мережах. До речі, працівники медіа-блоку опублікували більше 20 новин, а у фотоархіві міститься 10 тис фотографій.

У рамках підрозділу «Дозвілля волонтерів» працювала кімната відпочинку, де волонтери мали змогу розважатися і грати у дартс, баскетбол, футбол, настільний теніс, бадмінтон, настільний футбол. Працівники цього напряму проводили спортивні турніри серед волонтерів, безкоштовні майстер-класи, інтерактивні ігри «Що? Де? Коли?». Загалом у турнірах взяло участь 150 волонтерів. Серед спортивних змагань відбувались турніри з міні-футболу, настільного футболу, пінг-понгу. А безкоштовні майстер-класи були з хіп-хопу, вальсу, сучасних танців, спідмінтону, айкідо. Участь у цих майстер-класах взяло 200 волонтерів.

У відділі організації заходів волонтери проводили різноманітні зустрічі в Центрі волонтерства, зокрема духовні бесіди з сестрами-редемптористками і зустріч з іноземними волонтерами. Також цей підрозділ Центру волонтерства організував перегляд фільмів, зокрема «Золотий вересень», «Срібна земля. Хроніка Карпатської України 1919-1939», після чого волонтери мали можливість поспілкуватися з режисером фільму Т. Химичом і продюсером Т. Чолієм.

Варто відзначити, що волонтери Центру волонтерства організували флеш-моби на підтримку збірної України з футболу, зокрема: “Вивіси свій прапор” – волонтери закликали всіх українців на час Євро-2012 вивісити синьо-жовтий прапор; “Україна – Львів з тобою” – синьо-жовті волонтери підтримали українську збірну; “Ми – 12-й гравець” – створивши собою

футболку, волонтери стали 12-м гравцем національної збірної. Приємно, що участь у патріотичних флеш-мобах взяло 300 волонтерів [20].

4.3. Перспективи розвитку спортивного волонтерства в Україні

З метою визначення можливостей подальшого розвитку спортивного волонтерства в Україні» було проведено опитування фахівців галузі, які мають відношення до волонтерства.

У опитуванні взяло участь 30 респондентів (дані щодо кількісного та якісного складу респондентів наведені на рис. 2.1, 2.2).

Респондентам запропоновано було визначити за 5-бальною шкалою необхідність використання праці спортивних волонтерів. За підсумками опитування середньоарифметичний бал склав 4,9. Така висока загальна оцінка опитуваних свідчить про нагальність проблеми волонтерства у спорті і актуальність розробок у цьому напрямі.

Респондентами було визначено, фахівців яких професій найбільш доцільно залучати у якості спортивних волонтерів. Серед них:

спеціаліст з комп'ютерних технологій (92% відповідей);

юрист (85%);

журналіст (52%);

організатор масових заходів (29%);

лікар (24%).

На запитання „Які засоби Ви використовували раніше щодо залучення волонтерів для проведення спортивних заходів?” відповіді розподілилися наступним чином (рис. 4.1).

Слід відзначити значні переваги на користь ЗМІ і громадських центрів. Водночас недостатньо задіяним з'ясувався такий потужний ресурс, як вузи. Зовсім без уваги опинилися профспілки – до них не звертався жоден з наших респондентів.

При цьому, за з'ясуванням цільових груп населення, які респонденти вважають об'єктом своєї діяльності, вони назвали наступні: студенти – 32%, фахівці в певній діяльності – 24%, колишні спортсмени – 11%, інші – 73%.

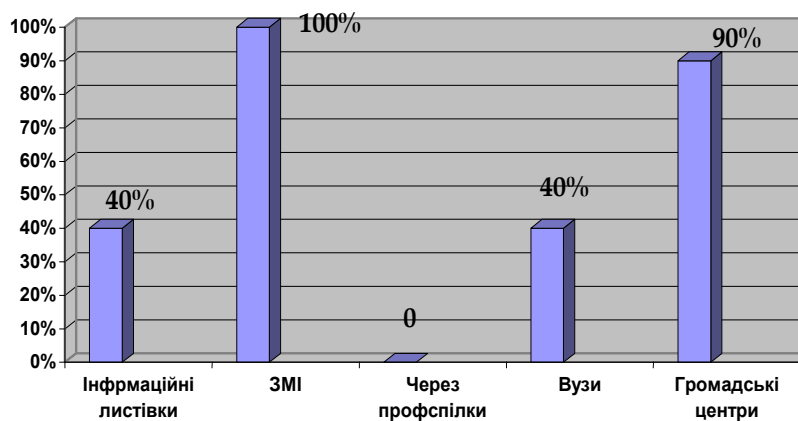

Рис. 4.1. Оцінка засобів залучення волонтерів

Для визначення форм стимулювання праці волонтерів респондентам було запропоновано розглянути прямі і непрямі форми заохочування. Серед основних прямих форм заохочування були вказані наступні:

- участь волонтерів в урочистих заходах (застосовують 81%);
- слова вдячності (97%);
- лист подяки волонтерам і його родичам (0%);
- рекомендаційний лист для працевлаштування (3%);
- інші (88%).

Серед непрямих форм заохочування були визначені:

- „організація конкурсів на найкращого волонтера” – 81%,
- „надання волонтеру можливості підвищувати кваліфікацію” – 42%,
- „ставлення до волонтера як до оплачуваного працівника” – 36%,
- інші – 64%.

Важливим питанням було вивчення критеріїв, які сьогодні застосовують спеціалісти щодо оцінки діяльності волонтера. При чому ми надавали певне значення саме рангу застосування того чи іншого критерію (табл. 4.2).

Очевидною є беззаперечна перевага таких критеріїв, як „ефективність виконання завдань” і „застосовує набуті знання та навички”. Хотілось би відзначити недооцінку респондентами такого критерію, як „розуміє свою роль

та цінність”, який можна вважати ключовим у мотивації волонтерів. Відсутність такої мотивації може призвести до втрати волонтера.

Основними складнощами у роботі з волонтерами респонденти вважають сумніви щодо компетентності волонтерів з боку інших співробітників (37%), острах можливих проблем – психологічних, юридичних та фінансових (97%), побоювання нанести шкоду іміджу організації (67%) та ін.

Таблиця 4.2

Застосування критеріїв оцінювання діяльності волонтера спортивними організаціями

Критерії оцінювання діяльності волонтера	Кількість респондентів	Доля відповідей, %	Ранг
Ефективність виконання завдань	29	97	1
Застосовує набуті знання та навички	28	93	2
Працює з інтересом та ентузіазмом	11	37	3
Акуратність у виконанні завдань	8	27	4
Розуміє свою роль та цінність	6	20	5
Звертається за порадою у разі перешкод	3	10	6

Тренінги для волонтерів використовують всі організації, які застосовують працю волонтерів. З них тренінги допоміжних навичок – 82%, тренінги побудови кар’єри – 3%, тренінги для конкретного випадку – 100%, інші тренінги – 57%.

Для визначення критичного періоду часу, у який організація несе найбільші втрати волонтерів, респондентам було запропоновано чотири періоди. Відповіді розподілилися так: протягом першого місяця – 0%, протягом першого-другого місяців – 23%, протягом перших трьох місяців – 63%, протягом третього-шостого місяців – 0%. Таким чином, можна вважати критичними саме перші другий і третій місяці роботи волонтерів: якщо організації вдається втримати і зацікавити волонтера у цей період, він займає стійкі позиції у організації, стає членом колективу. У той же час цей факт

підтверджує необхідність підвищеної уваги до волонтерів саме у перші 3 місяці його роботи.

Найбільш актуальними питаннями щодо роботи з волонтерами сьогодні респонденти вважають наступні: застосування нормативно-правової бази волонтерства (100%), залучення та мотивація волонтерів (50%), відсутність досвіду роботи з волонтерами (30%), брак методичної літератури (30%).

Висновки до розділу 4

Україна є країною, яка працює над створенням умов для активного розвитку волонтерського руху у спорті. Хоча і з значним запізненням започатковано законодавчі засади спортивного волонтерства. У 2011 році Верховною Радою України було ухвалено Закон «Про волонтерську діяльність», який регулює відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в країні.

Під час проведення Чемпіонату Європи з футболу 2012 року накопичено досвід розробки і реалізації волонтерських програм. На Євро-2012 було реалізовано два волонтерських проекти. Перший – від уповноваженого органу УЄФА в Україні – Місцевого організаційного комітету (МОК) «Євро-2012 Україна». Ці волонтери були задіяні в чотирьох українських приймаючих містах у проектах УЄФА. Другий проект – волонтери приймаючих міст. Вони працювали у фан-зонах та на вулицях міст. Їхньою цільовою аудиторією були усі гості Євро-2012, а тому на них покладалось завдання створити у туристів образ України та приймаючих міст.

Сьогодні сфера спорту в Україні потребує волонтерів, які могли б виконувати різні функції. На думку компетентних експертів, які взяли участь у дослідженні, вітчизняні фізкультурно-спортивні організації найбільшою мірою очікують на добровільну допомогу від таких фахівців, як спеціаліст з комп'ютерних технологій, юрист, журналіст, організатор масових заходів, лікар.

Основними напрямками, у яких можуть біти задіяні волонтери, є: спортивний менеджмент і адміністрування змагань, спортивна медицина,

керування акредитацією, керування людськими ресурсами, маркетинг і стимулювання, журналістика, фоторепортажі і координація ЗМІ, соціальне керування програмами, керування системами інформаційних технологій, керування комунікаціями і транспортними системами, дослідження попиту на заходи, спеціальне керування заходами.

Найбільш актуальними питаннями щодо роботи з волонтерами сьогодні фахівці вважають наступні: вдосконалення нормативно-правової бази, залучення та мотивація волонтерів, напрацювання та узагальнення досвіду роботи з волонтерами, розробка спеціальної методичної літератури.

Потребує вдосконалення Закон України «Про волонтерську діяльність», окремі норми якого істотно ускладнюють використання реального потенціалу вітчизняного спортивного волонтерства.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству молоді та спорту України:

- ініціювати створення Всеукраїнської спортивної волонтерської асоціації. Така асоціація може об'єднати волонтерські організації України, а також біля 400 вузів фізкультурно-спортивного профілю та інших вузів, які містять у своїй структурі факультети або кафедри фізичного виховання і спорту. У кожному з цих вузів могла б працювати локальна волонтерська група, яка б сприяла проведенню всеукраїнських спортивно-масових заходів на місцях, організувала б роботу із залучення та підготовки інших волонтерів. До такої групи може входити 20-30 студентів, готових реалізувати свій творчий потенціал і зробити все можливе для того, щоб організовані ними курси для волонтерів за спеціальними дисциплінами були цікавими та змістовними;

- розробити галузеву програму залучення громадян до волонтерського руху, яка має базуватися на загальній концепції соціального спорту;

- ініціювати внесення змін до чинного Закону України «Про волонтерську діяльність», які розширили б соціальну базу волонтерства у спорті.

Спортивним організаціям:

розробити веб-сайт або сторінку волонтерів спорту на веб-сайті організації. Мета цього напрямку – підтримка та розвиток волонтерства у спорті шляхом залучення громадян різних професій і спеціальностей. Фізкультурно-спортивні організації, ініціативні групи або активісти-одинаки зможуть розмістити на сайті інформацію про свої проекти або акції. Сайт дозволить поєднати організації та фізичних осіб, які зацікавлені у спорті, отримати інформацію про різні ініціативи у цій сфері, налагодити обмін досвідом між різноманітними організаціями і волонтерами та поширювати співробітництво. Тут будь-яка людина, яка бажає стати волонтером спорту, зможе розмістити свій мотиваційний лист і резюме, ознайомитися із запланованими діями та

заходами і визначити своє місце у даній сфері. На сайті також можна розміщувати інформацію про проведені заходи, про їх учасників тощо. До речі, кожен волонтер матиме свій послужний список благодійних справ. У форумі волонтери зможуть обговорювати проблеми спорту у сучасному суспільстві. Ресурс сайту надасть віртуальні майданчики для творчого самовираження, на яких проводитимуться різноманітні конкурси волонтерів. Це можуть бути мистецькі галереї, конкурси пропагандистських плакатів, фотографій і навіть фільмів. У рубриці “Публіцистика” можна проводити конкурси публіцистичної і літературної творчості пропагандистської спрямованості тощо.

ВИСНОВКИ

1. Волонтерство у спорті є важливим соціальним феноменом, який розвивається відповідно до власних законів. На сьогодні цей феномен динамічно розвивається в Україні. Однак проблеми регулювання і розвитку волонтерського руху у спорті в країні не піддані науковому аналізу, зокрема не вивчені його організаційно-управлінські та правові засади. У магістерській роботі здійснено науково-теоретичному обґрунтуванню подальшого удосконалення практики управління волонтерським рухом у спорті з боку держави і спортивних організацій. Особливу увагу приділено теоретичному аналізу застосування волонтерської праці під час підготовки та проведення спортивних змагань.

2. Аналіз сучасної спеціальної літератури дозволив встановити, що волонтерство:

- це добровільний вибір, що виявляє особисті погляди і позиції;
- це активна участь громадянина у житті людських спільнот;
- сприяє покращення якості життя, особистому росту та поглибленню відчуття солідарності;
- сприяє реалізації основних людських потреб заради справедливості та миру у суспільстві;
- сприяє більш збалансованому економічному та соціальному розвитку, а також створенню нових робочих місць та професій.

Волонтерство – діяльність, настільки ж вигідна для людей, які потребують допомоги, як і для самих волонтерів, тому що волонтерство – це спосіб: навчитися будувати соціальні відносини, застосовувати на практиці свої моральні й професійні принципи, одержати нові знання та навички, знайти підтримку й друзів, відчутти себе здатним щось зробити, відчутти себе потрібним і корисним, випробувувати себе у тій чи іншій справі, реалізувати свою

майстерність, отримати визнання і певний статус, відчутти себе причетним до товариства і т.д.

3. Спортивне волонтерство є різновидом волонтерства, який має певні особливості. Це такий вид волонтерства, у якому добровольці допомагають в організації спортивних змагань та інших проектів у спорті. У кожного заходу існують загальні вимоги до всіх волонтерів і, найчастіше, проводиться конкурсний відбір. Залежно від серйозності заходу і роботи на нім до волонтерів можуть пред'являти різні вимоги. Необхідні особисті якості, навички, знання заздалегідь прописуються до кожної вакансії.

4. Виходячи із світового досвіду, можна виділити дві головні сфери застосування волонтерства у сучасному спорті: 1) волонтерство під час підготовки та проведення спортивних змагань; 2) волонтерство під час підготовки й проведення масових спортивних заходів та проектів.

5. Україна є країною, яка працює над створенням умов для активного розвитку волонтерського руху у спорті. Хоча і з значним запізненням започатковано законодавчі засади спортивного волонтерства. У 2011 році Верховною Радою України було ухвалено Закон «Про волонтерську діяльність», який регулює відносини, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності в країні. Під час проведення Чемпіонату Європи з футболу 2012 року накопичено досвід розробки і реалізації волонтерських програм.

6. Сьогодні сфера спорту в Україні потребує волонтерів, які могли б виконувати різні функції. На думку компетентних експертів, які взяли участь у дослідженні, вітчизняні фізкультурно-спортивні організації найбільшою мірою очікують на добровільну допомогу від таких фахівців, як спеціаліст з комп'ютерних технологій, юрист, журналіст, організатор масових заходів, лікар.

Найбільш актуальними питаннями щодо роботи з волонтерами сьогодні фахівці вважають наступні: вдосконалення нормативно-правової бази,

залучення та мотивація волонтерів, напрацювання та узагальнення досвіду роботи з волонтерами, розробка спеціальної методичної літератури.

Потребує вдосконалення Закон України «Про волонтерську діяльність», окремі норми якого істотно ускладнюють використання реального потенціалу вітчизняного спортивного волонтерства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналитическая справка по спортивному и event волонтерству [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // [http:// myvao.ru](http://myvao.ru).
2. Андрій Банцер «Волонтери – обличчя країни» / Банцер Андрій. – <http://ukraine2012.gov.ua/publication/news/top/27378.html>.
3. Британская пресса: волонтеры – сердце Олимпиады [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.bbc.co.uk/ukrainian>.
4. Вайнола Р. Х. Волонтерский Рух в Україні: тенденції розвитку / Вайнола Р. Х., Капська А. Й., Комарова Н. М. та ін. – К.: Академпрес, 1999. – 52 с.
5. Василенко К. Волонтер – це стан душі / К. Василенко // Волонтер. – 2001. – №10. – С. 24-31.
6. Волонтер [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://uk.wikipedia.org/wiki>.
7. Волонтеры на ЕВРО-2020 [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <https://ru.uefa.com/uefaeuro-2020/about/volunteers/>
8. Волонтеры «Сочи 2014» проявили себя на Олимпиаде в Лондоне [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://sib.fm/news/2012/08/20/volontjory-sochi-2014-projavili-sebja-na-olimpiade-v-londone>.
9. Волонтери: хто вони? // Завуч. – 2005. Травень. – № 14. – С.7-11.
10. Волонтерское движение на Олимпиаде 2012 в Лондоне [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.gokuban.ru/exh-activity/news/524.html>.
11. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху / Укл. Т.Л. Лях, авт. кол.: О.В. Безпалько, Н.В. Заверіко, І.Д. Зверева, Н.В. Зімовець та ін. – К.: ВГЦ «Волонтер», 2001. – 76 с.
12. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. – К.: Академпрес, 1999. – 154 с.
13. Волонтерська служба недержавної організації соціальної сфери. – К.: БТ «Джерело», 2000. – 251 с.

14. Волонтерское движение: опыт, проблемы, перспективы: Рабочие материалы семинара. – Киев, 24-30 сентября 2000 г. – 35 с.
15. Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності // Наукові записки. – 2002. – №1,2. – С. 23-30.
16. Голованова Т. П. Волонтерство в соціальній роботі як феномен цивілізованого суспільства / Т. П.Голованова, Ю. А.Гапон . – Запоріжжя, 1996. – С.23-30.
17. Данович В. Волонтеры и волонтерское движение / В. Данович, Л.Полехина, Л. Чернова. – Днепропетровск, 2000. – 49 с.
18. Дінгл Ален. Дослідження волонтерства / Практичний посібник / Ален Дінгл. – К., 2001. – 123 с.
19. Євро остаточно пішло зі Львова: закrywся центр волонтерства [Електронний ресурс]: Доступ до дж.: <http://galinfo.com.ua/news/114069.html>.
20. Закон України «Про волонтерську діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 42, ст.435.
21. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А.Й. Капська. – Київ: УДЦССМ, 2001. – 213 с.
22. Капська А.Й. Технологізація волонтерської роботи в сучасних умовах / А.Й. Капська. – Київ, 2001. – 254 с.
23. Капська А.Й. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / Капська А.Й., Безпалько О.В., Вайнола Р.К. та ін. / Нац. пед. ун-т ім. Драгоманова. – К. – Б.В., 2001. – 139 с.
24. Когут И.А. Роль волонтерства в адаптивном спорте / И.А. Когут, Е.В. Гончаренко, А. Улан [Электронный ресурс]. URL: http://studopedia.ru/4_119350_rol-volonterstva-v-adaptivnom-sporte.html.
25. Макдональд Д. Чому волонтер?/ Д. Макдональд // Громадські організації. - 1999. – № 4. –С. 26.
26. Маккарлі Стів. Управління діяльністю волонтерів / Стів Маккарлі, Рік Лінч. – Heritage Arts Publishing, Downers Grove, IL.: 1996. –160 с.

27. Маркетинг и проведение соревнований (пер. с англ.) // Международный и зарубежный спорт: политика, менеджмент, маркетинг. Информационный бюллетень. М: ВНИИФК, 2003. - № 1. - С. 25-33.
28. Методические рекомендации по развитию добровольческой (волонтерской) деятельности молодежи в субъектах Российской Федерации [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://ddm.samregion.ru/about/volunteer/682/>
29. Мічуда А.В. Практичні рекомендації щодо залучення волонтерів руху „Спорт для всіх” і роботи з ними / А.В. Мічуда / Держкомспорт України: ВЦФЗН „Спорт для всіх”. – Київ, 2004. – 41 с.
30. Мічуда А.В. Рух „Спорт для всіх” – волонтерський за природою / А.В. Мічуда // Добра воля. – 2005. - №1(6) – К.: „ГУРТ”, 2005. – С.15-18.
31. Молодежь для молодежи. Практ. пособие по проведению волонтер, лагерей. - Донецк, 2003. – 45 с.
32. Олінек О. Якими бувають волонтери?/ О. Олінек // Громадські організації. – 2001. – № 2. – С. 14-15.
33. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Методичні розробки /Укл. Т.О. Рудякевич. – Житомир: ЖДУ, 2004. – 32 с.
34. Петровская Л.А. Компетентность волонтеров: социально-психологический тренинг / Петровская Л.А. – М.: МГУ, 2004. – 26 с.
35. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів / Під ред. І. Зверевої, Г. Лактіонова. – К., 2001. – 67 с.
36. Пекин-2008. Волонтеры приступили к работе [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: <http://olimp08.ru/news/pekin-2008-volontery-pristupili-k-rabote>.
37. Про затвердіння типового положення про школу волонтерів центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді // Офіційний вісник України. – 2006. –№ 7. – С.310–312.
38. Проект «Молодые футбольные волонтеры: Спорт и волонтерство для ЦРТ» [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: <http://www.undp.crimea.ua>.

39. Про затвердження Програми організації волонтерської служби приймаючого міста Львів. Ухвала 7-мої сесії Львівської міської Ради 6-го скликання від 26.04.2012 № 1484 [Електронний ресурс]: Доступ до дж.: <http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf>.
40. Розпорядження КМУ "Про утворення координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху". 23. 04. 2003 р. // Офіційний вісник України. –2003. – № 19. – С. 169-170.
41. Романенкова Л.А. О системе волонтерской помощи в Канаде / Л.А. Романенкова // Практична психологія і соціальна робота– К., 1999. – №6. – С. 24-28.
42. Семь плюсов волонтерства [Електронний ресурс]: Доступ до дж.: <http://www.fa.ru/dep/sportlab/projects/Pages/volunteer.aspx>.
43. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / за заг. ред. А.Й.Капської. – К., 2000. – 96 с.
44. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. – Київ УДЦССМ, 2001. – 254 с.
45. Тумаркіна І. Добровольці на службі нашого суспільства / І. Тумаркіна // Факти. – 2003. – №21. – С.3.
46. Україна спортивна в цифрах та коментарях. – К.: Держкомспорт України, 2011. – 230 с.
47. Україна спортивна-2013. Інформаційний довідник. – К.: Мінмолодьспорт України, 2014. – 267 с.
48. Шекова Е. Добровольческие трудовые отношения: основные определения / Е. Шекова // Сб. науч. статей. Санкт-Петербургского государственного университета. – 2003. – № 12. – С.24-28.
49. Явлинин И. Спонсорство спортивных соревнований [Електронний ресурс]. URL: http://www.marketing.spb.ru/lib-special/branch/sport_sponsor.htm.
50. 100000 желающих поработать волонтером на Олимпиаде Сочи-2014 [Електронний ресурс]: Доступ до дж.: // http://rekrut.pro/news_134375468823638000.html.

51. Ausevents. 2005 the games volunteer. [Электронный ресурс]. URL: <http://www.unigames.com.au>.
52. IAAF Competition Organisation Manual. A Practical Guide / By Bill Glad & Brian Roe. – The International Association of Athletics Federations, 2007. – 196 p.
53. Mullin B., Hardy S., Sutton W. Sport Marketing. – Human Kinetics, 2007. – 537 p.
54. Rouland Gack. Sport and Volunteer at The Athe. - <http://www.britishepat.com>
55. Sports and Volunteers. [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.sport.act.gov.au>.
56. Training-development: volunteers-become. [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.recsport.sa.gov.au>.
57. Volopportunity [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.soky.org>.
58. Volshome [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.sportsa.org.au>.
59. Volunteer [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.equestriansinstitute.org>.
60. Volunteering [Электронный ресурс]: Доступ до дж.: // <http://www.specialolympicswisconsin.org>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Національний університет фізичного виховання та спорту України Кафедра менеджменту і економіки

АНКЕТА

З метою вивчення проблем та перспектив розвитку спортивного волонтерства в Україні, просимо Вас уважно розглянути пункти питань та дати відповіді на них.

Вибрані Вами відповіді позначте.

1. Наскільки необхідно, на Ваш погляд, використовувати працю волонтерів у спорті? Оцініть за п'ятибальною шкалою (1 - мінімальне значення, 5 - максимальне значення)

- 1 бал
- 2 бали
- 3 бали
- 4 бали
- 5 балів

2. Яких спеціалістів найбільш доцільно використати у ролі волонтерів?

- Спеціаліст з комп'ютерних технологій
- Юрист
- Журналіст
- Організатор масових заходів
- Лікар
- Інші _____

3. Які засоби Ви використовували раніше для залучення волонтерів для проведення спортивних заходів?

- Інформаційні листівки
- ЗМІ
- Через профспілки
- Вузи
- Громадські центри
- Інше _____

4. Які цільові групи населення, на Вашу думку, є об'єктами діяльності із залучення волонтерів?

- Студенти
- Фахівці з певної діяльності
- Колишні спортсмени
- Інші _____

5. Які прямі форми стимулювання є найбільш ефективними для заохочення праці волонтерів?

- Участь волонтерів в урочистих заходах
- Слова вдячності
- Лист подяки волонтерам і його родичам
- Рекомендаційний лист для працевлаштування
- Інші _____

6. Які непрямі форми стимулювання є найбільш ефективними для заохочення праці волонтерів?

- Організація конкурсів на найкращого волонтера
- Надання волонтеру можливості підвищувати кваліфікацію
- Ставлення до волонтера як до оплачуваного працівника
- Інші _____

7. Які критерії слід застосовувати для оцінювання діяльності волонтерів?

- Ефективність виконання завдань
- Застосовує набуті знання та навички
- Працює з інтересом та ентузіазмом
- Акуратність у виконанні завдань
- Розуміє свою роль та цінність
- Звертається за порадою у разі перешкод
- Інші _____

8. Які основні складнощі сьогодні існують у роботі з волонтерами?

- Сумніви щодо компетентності волонтерів з боку інших співробітників
- Острах можливих проблем – психологічних, юридичних та фінансових
- Побуювання нанести шкоду іміджу організації
- Інші _____

9. Які види тренінгів ви використовуєте під час підготовки волонтерів у своїх організаціях?

- Тренінги допоміжних навичок
- Тренінги побудови кар'єри
- Тренінги для конкретного випадку
- Інші _____

10. Протягом якого критичного періоду часу організація несе найбільші втрати волонтерів?

- Протягом першого місяця
- Протягом першого-другого місяців
- Протягом перших трьох місяців
- Протягом третього-шостого місяців

11. Які, на Вашу думку, питання щодо роботи з волонтерами є сьогодні найбільш актуальними?

- нормативно-правова база
- залучення та мотивація волонтерів
- відсутність досвіду роботи з волонтерами
- брак методичної літератури

12. Вкажіть місце Вашої роботи та посаду_____

13 .Ваша освіта_____

- середня-спеціальна
- вища

14. Ваш вік

- 20-25 років
- 26-35 років
- 36-50 років
- Понад 50 років

15. Який у Вас досвід роботи з волонтерами?

- Менше 6 міс.
- 6-12 міс.
- 13-18 міс.
- 19-24 міс.
- Більше 24 міс.
- Немає досвіду

Дякуємо за відповіді!

ДОДАТОК Б

ЗВЕДЕНА ВІДОМІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТУВАННЯ

Питання	Варіанти відповіді	Кількість відповідей	% (із 30)
1. Наскільки необхідно, на Ваш погляд, використовувати працю волонтерів у спорті? Оцініть за п'ятибальною шкалою (1 - мінімальне значення, 5 - максимальне значення)	• 1 бал	0	0
	• 2 бали	0	0
	• 3 бали	0	0
	• 4 бали	2	7,0
	• 5 балів	28	93,0
	• Інше		
2. Яких спеціалістів найбільш доцільно використати у ролі волонтерів?	• Спеціаліст з комп'ютерних технологій	27	92,0
	• Юрист	25	85,0
	• Журналіст	15	52,0
	• Організатор масових заходів	9	29,0
	• Лікар	7	24,0
	• Інше		
3. Які засоби Ви використовували раніше для залучення волонтерів для проведення спортивних заходів?	• Інформаційні листівки	12	40,0
	• ЗМІ	30	100,0
	• Через профспілки	0	0,0
	• Вузи	12	40,0
	• Громадські центри	26	90,0
	• Інше		
4. Які цільові групи населення, на Вашу думку, є об'єктами діяльності із залучення волонтерів?	• Студенти	10	32,0
	• Фахівці з певної діяльності	7	24,0
	• Колишні спортсмени	3	11,0
	• Інші	22	73,0
5. Які прямі форми стимулювання є найбільш ефективними для заохочення праці волонтерів?	• Участь волонтерів в урочистих заходах	24	81,0
	• Слова вдячності	29	97,0
	• Лист подяки волонтерам і його родичам	0	0,0
	• Рекомендаційний лист для працевлаштування	1	3,0
	• Інші	26	88,0
	• Інше		
6. Які непрямі форми стимулювання є найбільш ефективними для заохочення праці волонтерів?	• Організація конкурсів на найкращого волонтера	24	81,0
	• Надання волонтеру можливості підвищувати кваліфікацію	12	42,0
	• Ставлення до волонтера як до оплачуваного працівника	11	36,0
	• Інші	19	64,0
	• Інше		

7. Які критерії слід застосовувати для оцінювання діяльності волонтерів?	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективність виконання завдань • Застосовує набуті знання та навички • Працює з інтересом та ентузіазмом • Акуратність у виконанні завдань • Розуміє свою роль та цінність • Звертається за порадою у разі перешкод • Інші 	29 28 11 8 6 3	97,0 93,0 37,0 27,0 20,0 10,0
8. Які основні складнощі сьогодні існують у роботі з волонтерами?	<ul style="list-style-type: none"> • Сумніви щодо компетентності волонтерів з боку інших співробітників • Острах можливих проблем – психологічних, юридичних та фінансових • Побоювання нанести шкоду іміджу організації • Інші 	11 29 20	37,0 97,0 67,0
9. Які види тренінгів ви використовуєте під час підготовки волонтерів у своїх організаціях?	<ul style="list-style-type: none"> a. Тренінги допоміжних навичок b. Тренінги побудови кар'єри c. Тренінги для конкретного випадку d. Інші 	25 10 30	82,0 3,0 100,0
10. Протягом якого критичного періоду часу організація несе найбільші втрати волонтерів?	<ul style="list-style-type: none"> • Протягом першого місяця • Протягом першого-другого місяців • Протягом перших трьох місяців • Протягом третього-шостого місяців 	0 7 19 0	0,0 23,0 63,0 0,0
11. Які, на Вашу думку, питання щодо роботи з волонтерами є сьогодні найбільш актуальними?	<ul style="list-style-type: none"> • нормативно-правова база • залучення та мотивація волонтерів • відсутність досвіду роботи з волонтерами • брак методичної літератури 	30 15 9 9	100,0 50,0 30,0 30,0
13. Ваша освіта	<ul style="list-style-type: none"> • середня-спеціальна • вища 	30 0	100,0 0,0

14. Ваш вік	<ul style="list-style-type: none"> • 20-25 років • 26-35 років • 36-50 років • Понад 50 років 	<p style="text-align: center;">17 9 3 1</p>	<p style="text-align: center;">58,0 29,0 10,0 3,0</p>
15. Який у Вас досвід роботи з волонтерами?	<ul style="list-style-type: none"> • Менше 6 міс. • 6-12 міс. • 13-18 міс. • 19-24 міс. • Більше 24 міс. • Немає досвіду 	<p style="text-align: center;">4 12 5 3 0 6</p>	<p style="text-align: center;">13,0 39,0 17,0 10,0 0,0 20,0</p>

ДОДАТОК В**УКРАЇНА
ЛЬВІВСЬКА МІСЬКА РАДА**

7-ма сесія 6-го скликання
УХВАЛА № 1484

від 26.04.2012

**Про затвердження Програми організації волонтерської служби
приймаючого міста Львів**

Керуючись Законами України “Про місцеве самоврядування в Україні“, “Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні“, “Про волонтерську діяльність“, на виконання Угоди з приймаючим містом фінальної частини чемпіонату Європи 2012 з футболу, підписаною між Європейською спілкою футбольних асоціацій та Львівською міською радою, від 20.06.2007 та маркетингових рекомендацій УЄФА щодо проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 від 11.11.2010, відповідно до ухвали міської ради від 22.03.2012 № 1330 “Про внесення змін до міського бюджету м. Львова на 2012 рік“, з метою забезпечення повноцінних умов для приймання гостей та учасників чемпіонату Європи з футболу 2012 року міська рада ухвалила:

1. Затвердити Програму організації волонтерської служби приймаючого міста Львів (додається).
2. Визначити виконавцем Програми організації волонтерської служби приймаючого міста Львів Львівське комунальне підприємство “Агенція з підготовки м. Львова до чемпіонату Європи з футболу 2012“.
3. Контроль за виконанням ухвали покласти на директора департаменту “ЄВРО 2012“.

Міський голова

А. Садовий

Додаток
Затверджено
увалою міської ради
від _____ № _____

ПРОГРАМА **організації волонтерської служби приймаючого міста Львів**

1. Вступ

До організації чемпіонату Європи з футболу 2012 року у Львові буде залучено 940 волонтерів. Програма організації волонтерської служби приймаючого міста Львів (надалі – Програма) є механізмом забезпечення ефективної роботи волонтерської служби приймаючого міста під час турніру і розроблена у рамках реалізації Концепції приймаючого міста Львів.

Програма розроблена відповідно до Законів України “Про волонтерську діяльність”, “Про страхування”, враховуючи особливості організації турніру у Львові.

Програма базується на статистичних даних щодо залучення волонтерів приймаючими містами під час організації УЄФА ЄВРО 2008™ в Австрії та Швейцарії, чемпіонату світу з футболу 2006™ у Німеччині, враховуючи особливості проведення турніру у Львові – план мобільності м. Львова під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, концепцію забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення у Львові фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу, розміщення ключових “об’єктів ЄВРО”.

Перед тим як розпочати виконання обов’язків особи, які успішно пройшли кваліфікаційний відбір, зобов’язані пройти курс теоретичних та практичних занять, передбачених для навчання волонтерів. За цей період часу волонтер повинен засвоїти знання та навички, які необхідні для досягнення основних цілей проекту: забезпечення психологічного комфорту для гостей та учасників чемпіонату Європи з футболу 2012 року у місті, професійне обслуговування учасників та гостей турніру УЄФА ЄВРО 2012™ та сприяння у міжкультурному діалозі.

Програма – це механізм організації роботи волонтерів під час турніру, їх підготовки, забезпечення їх прав та обов’язків, враховуючи відповідальність департаменту “ЄВРО 2012” Львівської міської ради щодо реалізації політики виконавчих органів міської ради щодо організації заходів, пов’язаних з проведенням матчів фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу у м. Львові, та Львівського комунального підприємства “Агенція з підготовки м. Львова до чемпіонату Європи з футболу 2012”, одним з напрямків діяльності

якого є набір, навчання, мотивація та координація діяльності волонтерів відповідно до розробленої концепції волонтерів.

Мета Програми полягає у проведенні організаційних, економічних, правових навчальних заходів для забезпечення ефективної діяльності волонтерської служби у межах підготовки та проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 року.

2. Завдання та очікувані результати Програми

2.1. Стратегічні завдання Програми:

- 2.1.1. Розвиток культури волонтерства у місті.
- 2.1.2. Пропаганда і розвиток волонтерського руху у спорті.
- 2.1.3. Зміцнення сектору волонтерських організацій.
- 2.1.4. Промоція бренду Львова.

2.2. Основні завдання Програми:

- 2.2.1. Забезпечення ефективним, професійним та ввічливим обслуговуванням учасників та гостей турніру УЄФА Євро 2012™ у Львові.
- 2.2.2. Створення оптимальних умов праці для охочих долучитися до організації турніру Євро 2012™ у Львові.
- 2.2.3. Промоція основних ідей чемпіонату Європи 2012™ з футболу та події, зокрема, серед мешканців та гостей міста.

2.3. Оперативні завдання Програми:

- 2.3.1. Формування бази волонтерів для обслуговування турніру УЄФА Євро 2012™ у Львові для створення загальної бази волонтерів для обслуговування турніру УЄФА Євро 2012™ у Львові.
- 2.3.2. Відповідна підготовка волонтерів згідно з специфікою кожного з підрозділів волонтерської служби.
- 2.3.3. Створення відповідних умов для здійснення волонтерами своєї діяльності.
- 2.3.4. Організація роботи волонтерської служби під час турніру УЄФА Євро 2012™ у Львові.

2.4. У результаті виконання Програми очікується:

- 2.4.1. Створення списку волонтерів, які допомагатимуть в організації чемпіонату Європи з футболу 2012 року у Львові.
- 2.4.2. Здійснення підготовки волонтерів відповідно до специфіки роботи у напрямках.
- 2.4.3. Забезпечення волонтерів приймаючого міста Львів необхідними засобами для виконання завдань.
- 2.4.4. Надання волонтерами професійної допомоги вболівальникам, туристам та мешканцям міста під час турніру.
- 2.4.5. Поширення волонтерських ідей серед мешканців Львова.

3. Заходи Програми

№ з/п	Зміст заходу	Термін виконання	Виконавці	Очікуваний результат
1	2	3	4	5
1.	Створення списку волонтерів	Квітень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012”	Список осіб, які працюватимуть під час турніру
2. Навчання волонтерів				
2.1.	Визначення місць для проведення навчань (укладання відповідних договорів)	Квітень 2012 року	Департамент “ЄВРО 2012”	Перелік закладів та приміщень, де можна проводити навчання
2.2.	Створення розкладу навчання	Квітень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012”	Створення розкладу занять для відібраних осіб з врахуванням особливостей їх проживання, вільного часу тощо
2.3.	Підготовка фахівців, які проводитимуть навчання	Квітень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012”, Головне управління Міністерства надзвичайних ситуацій в Львівській області, Головне управління Міністерства внутрішніх справ України у Львівській області	Ознайомлення зі специфікою події та учасників навчань
2.4.	Проведення занять для волонтерів	Травень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012”, Головне управління Міністерства надзвичайних ситуацій в Львівській області, Головне управління Міністерства внутрішніх справ України у Львівській області	Засвоєння знань та навиків, необхідних для досягнення основних цілей проекту
3.	Укладання угод з волонтерами	Травень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012”	Волонтери знають свої права, обов’язки

4.	Страховання волонтерів	Травень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Волонтери застраховані від нещасних випадків на період надання волонтерської допомоги
5.	Організація роботи волонтерського центру	Травень – червень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Облаштування організаційного штабу для роботи, харчування та відпочинку волонтерів
6.	Забезпечення волонтерів формою	1 червня 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Кожен волонтер забезпечений формою затвердженого зразка та відповідного розміру для використання під час турніру
7.	Забезпечення волонтерів харчуванням	Впродовж червня 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Волонтер забезпечений щонайменше одноразовим харчуванням, якщо його зміна триває більше ніж 4 години на добу
8.	Забезпечення волонтерів зв'язком	Впродовж червня 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Волонтери забезпечені зв'язком, що дозволяє ефективно поширювати необхідну інформацію
9.	Забезпечення роботи інформаційно-довідкових пунктів	Впродовж червня 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Створені належні умови та підручні засоби для надання інформації в інформаційних пунктах під час турніру
10.	Реалізація концепції	Червень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Організовано роботу волонтерської служби під час турніру УЄФА Євро 2012™ у Львові
11.	Підведення підсумків роботи	Липень – вересень 2012 року	ЛКП “Агенція з підготовки міста до чемпіонату Європи з футболу 2012“	Написання підсумкового звіту роботи, документування досвіду роботи і рекомендацій

4. Фінансування Програми

4.1. Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів міського бюджету м. Львова, внесків органів місцевого самоврядування у статутні фонди, передбачених законодавством України.

5. Координація та контроль за реалізацією Програми

5.1. Реалізація заходів Програми покладається на департамент “ЄВРО 2012“.

5.2. У разі необхідності коригування заходів Програми виконавці конкретних завдань Програми готують проекти відповідних розпорядчих документів.

Секретар ради

В. Павлюк